

Uchwała XXIV/320/2008
Rady Miejskiej w Kozienicach
z dnia 9 października 2008 r.

w sprawie uchwalenia Strategii Rozwoju Gminy Kozienice na lata 2008-2020

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 6 ustawy z dnia 8 marca 1990r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2001r Nr 142, poz. 1591 z p. zm.)
uchwała się co następuje:

§ 1

Uchwała się Strategię Rozwoju Gminy Kozienice na lata 2008-2020 zgodnie z załącznikiem do niniejszej uchwały.

§ 2

Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Gminy Kozienice.

§ 3

Traci moc uchwała nr Uchwała XXV/419/2004 Rady Miejskiej w Kozienicach z dnia 02.09.2004 r.

§ 4

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

PRZEWODNICZĄCY
RADY MIEJSKIEJ

Mariusz Prawda

Strategia Rozwoju Gminy Kozienice na lata 2008-2020

SPIS TREŚCI

WSTĘP.....	4
1. ZASOBY GMINY KOZIENICE, KTÓRE MOGĄ BYĆ WYKORZYSTANE DO OSIĄGNIĘCIA CELÓW ZAPISANYCH W STRATEGII	6
1.1. Warunki naturalne:	7
1.2. Zasoby gruntów:	8
1.3. Zasoby ludzkie Gminy Kozienice.....	11
1.4. Infrastruktura społeczna:	12
1.5. Zabytki.....	13
1.6. Infrastruktura techniczna	14
1.7. Ważniejsze zakłady pracy.....	18
1.8. Wykorzystanie zasobów własnych gminy	21
2. ELEMENTY ANALIZY SWOT GMINY KOZIENICE.....	23
3. MISJA I CELE STRATEGICZNE GMINY KOZIENICE	26
3.1. Cele szczegółowe.....	27
4. KIERUNKI ROZWOJU GMINY KOZIENICE.....	28
4.1. Turystyka	28
4.2. Przemysł	30
4.3. Handel i usługi oraz pozarolnicza działalność gospodarcza.....	30
4.4. Wzmocnienie rolnictwa i przetwórstwa rolnego	31
4.5. Inwestycje w „zasoby ludzkie”.....	32
4.6. Oczekiwania mieszkańców gminy.....	33
5. DZIAŁANIA GMINY KOZIENICE REALIZOWANE ZGODNIE ZE STRATEGIĄ.....	34
5.1. Infrastruktura techniczna	34
5.1.1. Sieć i urządzenia wodociągowe	34
5.1.2. Kanalizacja i urządzenia sanitarne	35
5.1.3. Sieć i urządzenia gazowe	36
5.1.4. Kanalizacja deszczowa	36
5.1.5. System ciepłowniczy.....	36
5.1.6. Komunikacja.....	37
5.1.7. Oświetlenie uliczne na terenie Gminy Kozienice	38
5.1.8. Infrastruktura szkolnictwa.....	38
5.2. Bezpieczeństwo publiczne.....	39
5.3. Ochrona środowiska	40
5.4. Tworzenie warunków i klimatu do rozwoju społeczno - gospodarczego.....	40
5.5. Rozwój edukacji i kultury.....	43
5.6. Ochrona zdrowia.....	45
5.7. Mieszkalnictwo.....	47
5.8. Pomoc społeczna	48
5.9. Rozwój bazy sportowej i zaplecza służącego rekreacji i turystyce, mające wpływ na strategiczny rozwój Gminy Kozienice.....	48
5.10. Innowacyjność	50
5.11. Promocja Gminy Kozienice.....	51
6. FINANSOWANIE GMINY i PARTYCYPACJA ZEWNĘTRZNA W REALIZACJI ZADAŃ OKREŚLONYCH W STRATEGII.....	52
6.1. Źródła finansowania	52
6.2. Wsparcie realizacji.....	53
6.3. Środki pomocowe Unii Europejskiej i innych krajów	53
6.4. Pozyskiwanie akceptacji społecznej dla zadań i projektów strategicznych.....	54
7. SYSTEM MONITOROWANIA, WDRAŻANIA I AKTUALIZACJI STRATEGII.....	55
8. UWARUNKOWANIA REALIZACJI STRATEGII ROZWOJU GMINY KOZIENICE	57

WSTĘP

W zmieniającej się rzeczywistości społeczno – gospodarczej strategiczne programowanie rozwoju na poziomie gminy jest niezbędne przede wszystkim ze względu na potrzebę perspektywicznego, konsekwentnego i efektywnego ujmowania procesów lokalnych przemian, jak i wyznaczania kluczowych kierunków rozwoju gminy.

Potrzeba posiadania strategii wynika nie tylko z uwarunkowań zewnętrznych i standardów europejskich, ale także ze względów pragmatycznych. Dzięki wyznaczeniu kierunków i w dalszej perspektywie powiązaniu wyznaczonych celów z programami rozwoju, zapewniona zostaje kompleksowość podejmowanych działań oraz efektywniejsze wykorzystanie posiadanych zasobów. Strategia pełni również funkcje dokumentu podstawowego wskazującego potrzeby inwestycyjne jednostki terytorialnej oraz stanowi źródło odniesień w procesie ubiegania się o środki zewnętrzne.

Niniejsza strategia jest dokumentem, który w oparciu o współczesne uwarunkowania określa generalny kierunek działania Gminy Kozienice oraz sposoby jej wdrażania w horyzoncie czasowym.

Strategia rozwoju powinna wyznaczyć cele możliwe do osiągnięcia przez społeczność lokalną¹, główne kierunki aktywności społecznej oraz możliwe efektywne i najbardziej korzystne dla mieszkańców Gminy Kozienice drogi rozwoju. Powinna bazować na strategii rozwoju województwa mazowieckiego, której głównymi celami są:

1. Budowa społeczeństwa informacyjnego i poprawa jakości życia mieszkańców województwa.
2. Zwiększenie konkurencyjności regionu w układzie międzynarodowym.
3. Poprawa spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej regionu w warunkach zrównoważonego rozwoju.

Bazowanie na celach przedstawionych w strategii rozwoju województwa mazowieckiego jest niezbędne, ponieważ gmina Kozienice podlega podobnym uwarunkowaniom jak województwo mazowieckie a realizacja założeń zawartych w strategii jest uwarunkowana od zabezpieczenia środków finansowych w budżecie województwa.

Opracowany plan strategiczny umożliwia zidentyfikowanie, uporządkowanie i odpowiednie rozłożenie w czasie planowanych przedsięwzięć. Posiadanie strategii rozwoju

¹ „Rozwój lokalny jest efektem koincydencji zjawisk ekonomicznych, społeczno-kulturowych i politycznych”, „Najistotniejsze czynniki rozwoju lokalnego to: edukacja i mobilizacja społeczna” w Studia Regionalne i Lokalne, Centrum Studiów Regionalnych Uniwersytetu Warszawskiego nr 2. 2002 r.

stanowi gwarancję długofalowego i wielostronnego zarządzania gminą opartego o wzorce myślenia strategicznego, gwarantującego efektywność, mierzalność i szerokie oddziaływanie podejmowanych zadań i projektów.

Rola władzy lokalnej polega nie tylko na sprawczym podejmowaniu doraźnych decyzji i bezpośrednim sterowaniu, ale przede wszystkim na tworzeniu odpowiednich warunków dla rozwoju i poprawy poziomu życia społeczności lokalnej.

Długookresowym celem nadrzędnym Burmistrza Gminy Kozienice i Rady Miejskiej jest zwiększenie konkurencyjności Gminy w układzie krajowym, jak również europejskim. Wymaga to zastosowania nowych jakościowo stylów i form zarządzania miastem i gminą.

Misją i celem obranego kierunku działania Rady Miejskiej i Burmistrza Gminy Kozienice jest wzmocnienie ekonomiczne gminy, stworzenie optymalnych warunków dla rozwoju gospodarczego i kulturalno - oświatowego.

Burmistrz Gminy Kozienice

Tomasz Śmietanka

1. ZASOBY GMINY KOZIENICE, KTÓRE MOGĄ BYĆ WYKORZYSTANE DO OSIĄGNIĘCIA CELÓW ZAPISANYCH W STRATEGII

Wspólnota samorządowa – Gmina Kozienice – położona jest w południowo wschodniej części województwa mazowieckiego i graniczy z gminami: Sieciechów, Garbatka, Pionki, Głowaczów, Magnuszew, Maciejowice. Liczba ludności w mieście i gminie – 31.679 osób (na 30.06.2008 r.).

Położenie gminy Kozienice w województwie mazowieckim

1.1. Warunki naturalne:**ROLNICTWO**

Teren gminy to obszar o powierzchni 24.448 ha. z czego 47,70 % tj. 11.712 ha stanowi powierzchnia użytków rolnych. Na terenie gminy jest 36 sołectw. Gmina dzieli się na dwie części, tzw. „Górna” i „Powiśle”. Do terenu „Górnego” należy 15 wsi, występują tam grunty klasy V i VI, na których uprawiane jest żyto i owies (duża część gruntów jest nie uprawiana). „Powiśle” stanowi 21 wsi, gdzie występują gleby o dobrych klasach bonitacyjnych od IV do I. Uprawiane są na nich w przeważającej części warzywa oraz pszenica.

Struktura zasiewów na terenie gminy:

- zboża – 57%
- okopowe – 19%
- pastewne – 2%
- pozostałe – 22% (warzywa)

Ilość gospodarstw w gminie – 2233

Struktura pogłowia zwierząt:

- bydło – 2.800 szt.
- trzoda chlewna – 15.000 szt.

TERENY LEŚNE

Wyszczególnienie	Powierzchnia [ha]	Udział w terenach leśnych [%]	Udział w całkowitym obszarze gminy [%]
Tereny leśne	9879	100,00	40,23
Lasy państwowe	8528	86,32	34,73
Kozienski Park Krajobrazowy	4727	47,85	19,25
Otulina parku	6899	69,84	28,09
Lasy prywatne	943	9,54	3,84
Grunty zadrzewione i zakrzewione	408	4,13	1,66

W Kozienskim Parku Krajobrazowym znajdującym się w granicach gminy znajdują się:

- rezerwat „Zagożdżon” – 65,67 ha
- część rezerwatu „Krępiec” – 6,00 ha
- rezerwat „Guś” – 86,00 ha
- użytki ekologiczne – 174,15 ha (45 szt.)
- pomniki przyrody – 25 szt.

AKWENY WODNE

Gmina Kozienice położona jest w dolinie środkowej rzeki Wisły, która stanowi 90% wszystkich wód przepływających przez ten obszar. Ponadto przez teren gminy przepływają rzeki:

□ Zagożdżonka	-	20,48 km
□ Radomka	-	6,61 km
□ Brzeźniczka	-	14,90 km
□ Krypianka	-	0,92 km

Naturalne zbiorniki wodne:

□ Jezioro Kozienickie	-	8,70 ha
□ Jezioro Opatkowickie	-	8,16 ha

Pozostałe zbiorniki:

□ teren miasta:		
○ zbiornik „Hamernia”	-	4,0 ha
○ zbiornik „Stary Młyn”	-	1,2 ha
○ stawy hodowlane ryb	-	47,9 ha
□ teren wiejski:		
○ zbiornik retencyjny w Janikowie	-	5,8 ha
○ zbiornik prywatny w Opatkowicach	-	5,6 ha
○ zbiornik prywatny w Śmietankach	-	3,0 ha
○ zbiornik wodny Lasów Państwowych w Świerżach Górnych	-	1,5 ha

TERENY PREFEROWANE POD AGROTURYSTYKĘ:

- Brzeźnica, Janików, Janów, Ruda, Śmietanki, Kociołki, Ryczywół, Wola Chodkowska, Łaszówka, Chinów, Stanisławice, Staszów, Wilczkowice Górne, Świerże Górne, Majdany, Opatkowice, Kępa Bielańska.

1.2. Zasoby gruntów:

GMINA KOZIENICE	-	24.448 ha
TERENY WIEJSKIE	-	23403 ha
□ Grunty osób fizycznych użytkowane rolniczo	-	11471 ha
w tym:		
○ gospodarstwa rolne	-	11103 ha
○ inne	-	368 ha
□ Wspólnoty gruntowe	-	454 ha
□ Grunty Kościołów i związku wyznaniowych	-	18 ha
□ Grunty powiatu	-	13 ha
□ Grunty gminne	-	115 ha

□ Skarb Państwa	-	11253 ha
○ AWRSP (rolne)	-	350 ha
○ Lasy Państwowe	-	8467 ha
○ Inne	-	2436 ha
□ Powierzchnia wyrównawcza	-	20 ha
□ Inne	-	59 ha
MIASTO KOZIENICE	-	1045 ha
□ Grunty osób fizycznych użytkowane rolniczo	-	571 ha
w tym:		
○ gospodarstwa rolne	-	383 ha
○ inne	-	188 ha
□ Wspólnoty gruntowe	-	4 ha
□ Grunty Kościołów i związku wyznaniowych	-	23 ha
□ Grunty powiatu	-	4 ha
□ Grunty gminne	-	188 ha
□ Skarb Państwa	-	191 ha
○ spółek SP i przed. Państwowych	-	0 ha
○ Lasy Państwowe	-	52 ha
○ Inne	-	137 ha
□ Inne	-	64 ha

STRUKTURA UŻYTKOWANIA ZIEMI:

Wyszczególnienie	Gmina [ha]	Miasto [ha]	Razem [ha]	Udział procentowy [%]
Użytki rolne	10924	338	11262	47,70
- grunty orne	7925	223	8148	34,66
- łąki	1476	83	1559	6,26
- pastwiska	761	19	780	3,94
- sady	191	0	191	0,68
- inne	527	3	530	2,16
Grunty leśne	9813	233	10046	40,23
Grunty zabudowane i zurbanizowane	1121	462	1583	5,84
Grunty pod wodami	1055	8	1063	4,18
Użytki ekologiczne	35	0	35	0,07
Nie użytki	306	4	310	1,31
Tereny różne	149	0	149	0,65

INFORMACJA O SPOSOBIE UŻYTKOWANIA GRUNTÓW GMINNYCH

Gmina Kozienice jest właścicielem gruntów na podstawie decyzji komunalizacyjnych i aktów notarialnych o łącznej powierzchni 283 ha.

1. W trwałym zarządzie i użytkowaniu jednostek i zakładów podległych gminie – **88,53 ha** z tego:

Wyszczególnienie	Powierzchnia [ha]
KCKRiS	22,30
KGK	40,52
Przedszkola	3,56
Biblioteka	0,23
Szkoły	19,31
Dom Kultury	0,12
Żłobek i M-G Ośrodek Pomocy Społecznej	0,37
Ośrodek profilaktyki i uzależnień	0,11
Ogród jordanowski	1,49
Przychodnie	0,52
Ogółem	88,53

2. W użytkowaniu wieczystym grunty o powierzchni – **45,79 ha** z tego:

- Pod budownictwem mieszkaniowym - 14,05 ha
 - w tym:
 - osób fizycznych - 5,41 ha
 - Spółdzielni Mieszkaniowych - 6,94 ha
 - Współwłasność osób fizycznych - 1,70 ha
- Inne tereny - 31,74 ha
 - w tym:
 - Spółdzielnie, spółki i osoby fizyczne - 11,87 ha
 - Pracownicze ogrody działkowe - 19,10 ha
 - Tereny pod garażami - 0,77 ha

3. Targowiska w użytkowaniu KGK – **2,08 ha**

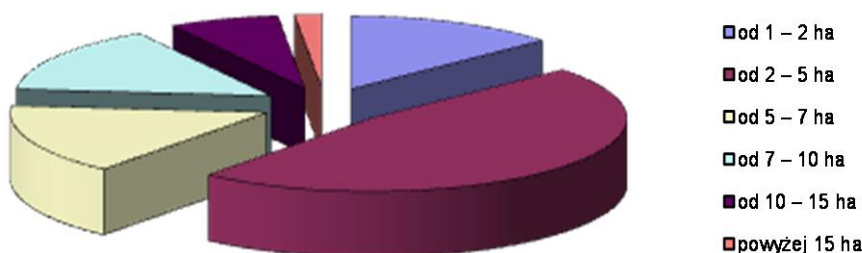
3.Gminny zasób tworzą nieruchomości gruntowe o pow.- **195,54 ha** z tego:

- Drogi, parkingi i ulice - 104,48 ha
- Lasy, tereny zieleni osiedlowej, skwery - 64,46 ha
- Tereny pod budownictwo mieszkaniowe - 1,84 ha
- Inne - 24,76 ha

LICZBA I STRUKTURA OBSZAROWA GOSPODARSTW ROLNYCH W GMINIE

Obszar	Liczba	Udział procentowy [%]
od 1 – 2 ha	300	13,5
od 2 – 5 ha	1061	47,4
od 5 – 7 ha	347	15,6
od 7 – 10 ha	332	14,9
od 10 – 15	155	6,9
od 15 ha	38	1,7
Razem	2233	100,0
Średnia powierzchnia gospodarstwa	Ok. 5,5 ha	

LICZBA I STRUKTURA OBSZAROWA GOSPODARSTW
ROLNYCH W GMINIE

1.3. Zasoby ludzkie Gminy Kozenice

Potencjał demograficzny stanowi liczba mieszkańców ogółem oraz liczba mieszkańców w poszczególnych grupach wiekowych.

LICZBA MIESZKAŃCÓW GMINY W LATACH 2005-2008

wiek	2005			2006			2007			2008		
	M	K	ogółem	M	K	ogółem	M	K	ogółem	M	K	ogółem
0 - 18	1649	1580	3229	1602	1528	3130	1562	1483	3045	1536	1431	2967
19 - 65	3851		3851	3926		3926	4022		4022	4079		4079
19 - 60		3559	3559		3634	3634		3709	3709		3739	3739
>65	445		445	477		477	506		506	529		529
>60		924	924		960	960		1013	1013		1055	1055
razem	5945	6063	12008	6005	6122	12127	6090	6205	12295	6144	6225	12369

Statystyka mieszkańców *gminy* wg płci i wieku (lata 2005-2008)

LICZBA MIESZKAŃCÓW MIASTA W LATACH 2005-2008

wiek	2005			2006			2007			2008		
	M	K	ogółem	M	K	ogółem	M	K	ogółem	M	K	ogółem
0 - 18	2004	1843	3847	1908	1768	3676	1822	1697	3519	1755	1660	3415
19 - 65	6921		6921	6883		6883	6852		6852	6867		6867
19 - 60		6920	6920		6850	6850		6761	6761		6663	6663
>65	541		541	603		603	658		658	700		700
>60		1272	1272		1364	1364		1483	1483		1595	1595
razem	9466	10035	19501	9394	9982	19376	9332	9941	19273	9322	9918	19240

Statystyka mieszkańców *miasta* wg płci i wieku (lata 2005-2008)

LICZBA MIESZKAŃCÓW MIASTA I GMINY W LATACH 2005-2008

wiek	2005			2006			2007			2008		
	M	K	ogółem	M	K	ogółem	M	K	ogółem	M	K	ogółem
0 - 18	3653	3423	7076	3510	3296	6806	3384	3180	6564	3291	3091	6382
19 - 65	10772		10772	10809		10809	10874		10874	10946		10946
19 - 60	0	10479	10479	0	10484	10484	0	10470	10470	0	10402	10402
>65	986		986	1080		1080	1164		1164	1229		1229
>60		2196	2196		2324	2324		2496	2496		2650	2650
razem	15411	16098	31509	15399	16104	31503	15422	16146	31568	15466	16143	31609

Statystyka mieszkańców *miasta i gminy* wg płci i wieku (lata 2005-2008)

1.4. Infrastruktura społeczna:

SZKOLNICTWO:

- Szkoły:
 - wyższe – 1
 - średnie – 2
 - gimnazja – 3
 - teren miasta – 2
 - teren wiejski – 1
 - podstawowe – 12
 - teren miasta – 2 (w tym 2 z oddziałami integracyjnymi)
 - teren wiejski – 10
- Przedszkola – 6
 - teren miasta – 5 (w tym z oddziałami integracyjnymi)
 - teren wiejski – 1
- Oddziały przedszkolne przy szkołach podstawowych na terenie gminy – 7
- Żłobek – 1
- Placówka oświatowo – wychowawcza – ognisko pracy pozaszkolnej o nazwie „Ogród Jordanowski” – 1

JEDNOSTKI KULTURY:

- Muzeum Regionalne
- Miejsko – Gminna Biblioteka Publiczna oraz 6 filii bibliotecznych

BAZA SPORTOWA:

- hala sportowa – 1
- stadion lekkoatletyczny – piłkarski częściowo kryty z bieżnią tartanową – 1
- boiska – 12 (Gimnazjum nr 2, ul. Wiślana, PSP nr 1 i 3, PSP Nowa Wieś, PSP Janików, PSP Ryczywół, PSP Wola Chodkowska, PSP Stanisławice, PSP Brzeźnica, PG Świerże Górne, PSP w Piotrkowicach)
- kryta pływalnia – 1
- sztuczne lodowisko – 1
- korty tenisowe – 7 (KCKRiS i Gimnazjum nr 1, PSP Janików, PSP Wola Chodkowska, PSP Piotrkowice)
- sporty wodne – KCKRiS
- stadnina koni – 1
- kluby jeździeckie – 2

JEDNOSTKI KULTURY i SPORTU:

- Kozienickie Centrum Kultury Rekreacji i Sportu im. B. Klimczuka

BAZA POMOCY SPOŁECZNEJ I OCHRONY ZDROWIA:

- Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kozienicach
- Ośrodek Profilaktyki Uzależnień
- SP ZZOZ w Kozienicach
- SP ZOZ „Przychodnie Kozienickie”
- Niepubliczne ZOZ „Millenium”, „Medicover”, „Familijna”
- Dom Pomocy Społecznej
- Dom Dziecka

BAZA NOCLEGOWA:

KCKRiS - Kozienice

- domki campingowe – 153 miejsc
- pensjonat – 79 miejsc
- pole namiotowe – 150 miejsc

HOTEL „ENERGETYK” - Kozienice

- 39 pokoi – 62 miejsca noclegowe

HOTEL LEŚNY – Świerże Górne

- 40 pokoi - 60 – miejsc noclegowych

GOSPODARSTWA AGROTURYSTYCZNE:

▪ P. Kacperk – Opatkowice	-	4 miejsca
▪ P. Trocińska – Ruda	-	4 miejsca
▪ P. Płatos – Kozienice	-	20 miejsc
▪ Z. Makulska - Kozienice	-	10 miejsc
▪ B. Wieczerek – Kozienice	-	15 miejsc
▪ E. Kordas – Ruda	-	6 miejsc

1.5. Zabytki

Szczególną ochroną objęte są obszary wpisane do rejestru zabytków na podstawie przepisów ustawy z dnia 15 lutego 1962 r. o ochronie dóbr kultury (Dz. U. Nr 10 poz. 48, z późniejszymi zmianami). Do rejestru zabytków wpisane są w Kozienicach następujące obiekty:

- Zespół pałacowo-parkowy - nr rej. 98/A/81 z dn. 18.03.81
- Kramy (poł. XIX w.) - nr rej. 246/A/85 z dn. 20.03.85

- Kościół parafialny św. Krzyża (1968 r.) – nr rej. 277/A/84 z dn. 27.12.84
- Willa w stylu modernizmu (1923 r.) przy ul. Kochanowskiego 20, obecnie biblioteka - nr rej. 340/A/86 z dn. 30.04.86
- Cmentarz żydowski - nr rej. 403/A/89 z dn. 03.04.89
- Cmentarz grzebalny rzymsko-katolicki (poł. XIX w.) - nr rej. 464/A/91 z dn. 5.11.91
- Cmentarz rodziny Dehnów (I poł. XIX w.) - nr rej. 527/A/92 z dn. 6.04.92
- Budynek w stylu dworku (poł. XIX w.) przy ul. 1 Maja 10 - nr rej. 531/A/92 z dn. 30.10.92
- Kaplica ul. lubelska, k. XVIII, nr rej.: 627 z 28.10.1971, 830 z 28.01.1959

Na terenie gminie występują następujące obiekty wpisane do rejestru zabytków:

- Brzeźnica - Kościół parafialny p.w. Najświętszego Serca Jezusowego (1911-1937 r.) dec. Nr 282/A/85
- Chinów Stary – cmentarz grzebalny wyznania ewangelicko-augsburskiego (przed 1840 r.) de. Nr 465/A/91
- Cudów – kaplica drewniana (XVIII w.) dec. Nr 65/A/81
- Ryczywół - kościół p.w. św. Katarzyny i dzwonnica (1876 – 1884 r.) dec. Nr 439/A/90
- Janików – park, XIX, nr rej.: 631 z 17.12.1957
- Świerże Górne – cmentarz z I wojny światowej dec. 274/A/84
- Świerże Górne – dzwonnica cmentarna, drewniana (poł. XVIII w.) dec. Nr 159/A/67
- Wólka Tyrzyńska – zagroda właściciela Stanisława Pawlika (k. XIX w.) dec. Nr 315/A/85

1.6. Infrastruktura techniczna

DROGI

Dostępność komunikacyjna jest elementem kluczowym z punktu widzenia możliwości rozwoju gminy. Istniejący układ drogowy na terenie gminy Kozienice obejmuje cztery kategorie dróg publicznych: drogi krajowe, wojewódzkie, powiatowe i gminne.

Największe znaczenie dla rozwoju gminy ma droga krajowa nr 79 (Warszawa - Sandomierz) oraz droga nr 48 (Tomaszów Mazowiecki – Białobrzegi – Kozienice – Dęblin – Kock). Spełniają one ważną rolę w układzie komunikacyjnym gminy, z uwagi na funkcje tranzytowe i dojazdowe do głównych jednostek administracyjnych w sąsiedztwie. Nie tylko bowiem generują ruch tranzytowy, lecz także zapewniają mieszkańcom dogodne połączenia.

Na terenie Gminy Kozienice wyróżniamy:

□ Drogi krajowe	-	40,6 km
➤ droga nr 79 Warszawa – Sandomierz	-	20,0 km
➤ droga krajowa nr 48	-	20,6 km

(Tomaszów Mazowiecki – Białobrzegi – Kozienice – Dęblin – Kock)

□ Drogi wojewódzkie	-	3,0 km
➤ Kozienice – Radom nr 737		
□ Drogi powiatowe	-	77,0 km
□ Drogi gminne	-	200,0 km

Większość dróg gminnych, z uwagi na wieloletnie użytkowanie i znaczne zaległości w zakresie odnowień, wymagają modernizacji i remontów. W przypadku dróg o nawierzchni twardej zakres robót obejmie ich remont bądź w niektórych przypadkach budowę.

GOSPODARKA WODNA:

Stacje uzdatniania wody zasilające Gminę Kozienice to:

▪ Stacja Uzdatniania Wody, ul. Słoneczna w Kozienicach

Woda surowa pobierana jest z dwóch studni głębinowych o wydajności eksploatacyjnej $Q_e = 70 \text{ m}^3/\text{h}$ każda, a następnie rurociągami tłocznymi kierowana jest do stacji uzdatniania wody, gdzie poddawana jest procesowi napowietrzania w mikserze statycznym, następnie usuwane są z niej związki żelaza i manganu na złożach filtracyjnych w filtrach pośpiesznych. Wydajność zastosowanych urządzenia do ujmowania i uzdatniania wody, zgodnie z pozwoleniem wodno-prawnym nie przekracza $140 \text{ m}^3/\text{h}$.

▪ Stacja Uzdatniania Wody, ul. 11-go Listopada w Kozienicach

Woda surowa pobierana jest z czterech studni głębinowych (o wydajności eksploatacyjnej Q_e : studnia 1 – $39 \text{ m}^3/\text{h}$, studnia 2 – $44,7 \text{ m}^3/\text{h}$, studnia 3 – $27,3 \text{ m}^3/\text{h}$, studnia 4 – $67,1 \text{ m}^3/\text{h}$), a następnie rurociągami tłocznymi kierowana jest do stacji uzdatniania wody, gdzie poddawana jest procesowi napowietrzania w mikserze statycznym, następnie usuwane są z niej związki żelaza i manganu na złożach filtracyjnych w filtrach pośpiesznych. Wydajność zastosowanych urządzenia do ujmowania i uzdatniania wody, zgodnie z pozwoleniem wodno-prawnym nie przekracza $178 \text{ m}^3/\text{h}$,

▪ Stacja Uzdatniania Wody - Stanisławice

Woda surowa pobierana jest z dwóch naprzemiennie działających studni głębinowych tj. zasadniczej (o wydajności eksploatacyjnej $Q_e = 62 \text{ m}^3/\text{h}$) i awaryjnej (o wydajności eksploatacyjnej $Q_e = 60,48 \text{ m}^3/\text{h}$), a następnie rurociągami tłocznymi kierowana jest do stacji uzdatniania wody, gdzie poddawana jest procesowi napowietrzania w areatorach, następnie usuwane są z niej związki żelaza na złożach filtracyjnych w filtrach pośpiesznych. Wydajność zastosowanych urządzenia do ujmowania i uzdatniania wody, zgodnie z pozwoleniem wodno-prawnym nie przekracza $52 \text{ m}^3/\text{h}$,

▪ Stacja Uzdatniania Wody - Nowa Wieś

Woda surowa pobierana jest z dwóch naprzemiennie działających studni głębinowych tj. zasadniczej i awaryjnej (o wydajności eksploatacyjnej $Q_e = 75,36 \text{ m}^3/\text{h}$ każda). Wydajność zastosowanych urządzenia do ujmowania i uzdatniania wody, zgodnie z pozwoleniem wodno-prawnym nie przekracza $43 \text{ m}^3/\text{h}$.

▪ **Stacja Uzdatniania Wody – Wola Chodkowska**

Woda surowa pobierana jest z dwóch naprzemiennie działających studni głębinowych tj. zasadniczej i awaryjnej (o wydajności eksploatacyjnej $Q_e = 47,0 \text{ m}^3/\text{h}$ każda). Wydajność zastosowanych urządzenia do ujmowania i uzdatniania wody, zgodnie z pozwoleniem wodno-prawnym nie przekracza $30 \text{ m}^3/\text{h}$.

• **Stacja Uzdatniania Wody - Łuczynów**

Woda surowa pobierana jest z dwóch studni głębinowych - zasadniczej (o wydajności eksploatacyjnej $Q_e = 20 \text{ m}^3/\text{h}$) i awaryjnej (o wydajności eksploatacyjnej $Q_e = 40 \text{ m}^3/\text{h}$). Wydajność zastosowanych urządzeń do ujmowania i uzdatniania wody, wydajność ujęcia zgodnie z pozwoleniem wodno-prawnym wynosi $40 \text{ m}^3/\text{h}$.

• **Stacja Uzdatniania Wody - Janów**

Kompleksowa dwustopniowa Stacja Uzdatniania Wody o wydajności $75 \text{ m}^3/\text{h}$ wraz z infrastrukturą towarzyszącą.

Zużycie wody:

- woda pobrana z ujęć wody w Koźienicach w 2006 r. – $1\,175,1 \text{ tys. m}^3$,
- woda pobrana z ujęcia wody w Stanisławicach w 2006 r. – $94,38 \text{ tys. m}^3$,
- woda pobrana z ujęcia wody w Nowej Wsi w 2006 r. – $70,9 \text{ tys. m}^3$,
- woda pobrana z ujęcia wody w Woli Chodkowskiej w 2006 r. – $32,1 \text{ tys. m}^3$,
- woda pobrana z ujęcia wody w Łuczynowie w 2006 r. – $21,4 \text{ tys. m}^3$,

Sieć wodociągowa zasilająca niżej wymienione miejscowości wykonana jest z rur żeliwnych i PCV.

Lp.	Miejscowość	Długość sieci wodociągowej [km]	Długość przyłącz wodociągowych [km]	Ilość przyłącz [szt.]
1	Koźienice	42	15,5	1 287
2	Przewóz, Cudów, Wymysłów, Wójtostwo, Wójtostwo Parcel	9,9	3,0	89
3	Dąbrówki, Wólka Tyrzyńska A i B, Samwodzie, Kępeczki	15,6	6,67	184
4	Janików, Ruda, Śmietanki, Janików Folwark	13,0	6,76	254
5	Janów	4,4	2,2	71
6	Stanisławice	3,6	6,7	257
7	Aleksandrówka, Nowiny	19,5	8,2	328
8	Kociołki	4,9	2,5	79
9	Janików Folwark, Brzeźnica, Psary	4,2	4,3	179
10	Świerże Górne, Nowa Wieś	7,1	4,7	211
11	Wola Chodkowska, Ryczywół, Selwanówka	14,7	5,1	347
12	Wilczkowie Górne	2,2	0,6	35
13	Łuczynów, Majdany, Opatkowice, Holendry, Piotrkowskie	14,1	5,0	390

Razem	155,2	66,23	3321
--------------	--------------	--------------	-------------

GOSPODARKA ŚCIEKOWA:

Oczyszczalnie

Oczyszczalnia ścieków w Kozienicach jest oczyszczalnią mechaniczno-biologiczną z podwyższonym usuwaniem biogenów. Projektowana średnia przepustowość oczyszczalni wynosi 7 629 m³/d, projektowane RLM 48 450. Obecnie oczyszczalnia jest w fazie projektowania modernizacji i rozbudowy mającej na celu dostosowanie technologii oczyszczania ścieków do obowiązujących przepisów.

Oczyszczalnia ścieków w Nowej Wsi jest oczyszczalnią mechaniczno-biologiczną o projektowanej średniej przepustowości $Q_{d\acute{s}r.} = 609 \text{ m}^3/\text{d}$. Oczyszczalnia pracuje od 01.06.2003 r., a jej projektowane RLM wynosi 4067.

Oczyszczalnia ścieków w Majdanach o przepustowości projektowej 200 m³/d.

Oczyszczalnia ścieków w Ryczywole o przepustowości projektowej 294 m³/d.

Gospodarka osadowa

Dotychczasowa technologia gospodarki osadowej polega na okresowym (ok. 2-3 lata - odparowanie i odcieknięcie części wody) przetrzymywaniu osadów na lagunach osadowych skąd kierowane są one na linię technologiczną do odwodnienia i higienizacji na prasie filtracyjnej. Otrzymywany, mazisty, „placek” osadowy o średniej zawartości suchej masy ok. 20% wykorzystywany jest częściowo, na podstawie pozytywnych opinii właściwych jednostek, do celów rolniczych, rekultywacji, lub składowany na składowisku.

W 2007 roku została wybudowana instalacja suszarnicza pozwalającej na osiągnięcie ok. 3-krotnego zmniejszenia objętości, zmiany postaci z mazistej na granulaty o średniej zawartości suchej masy ok. 70% i likwidację uciążliwości zapachowej spowoduje rozszerzenie możliwości zagospodarowania „produktu” do celów przyrodniczych i pozwoli na uporządkowanie gospodarki osadowej w Gminie.

Kanalizacja sanitarna

Sieć kanalizacji sanitarnej wykonana jest w układzie grawitacyjno – tłocznym i ciśnieniowym.

Lp.	Miejscowość	Długość sieci kanalizacji sanitarnej [km]	Długość przyłączy kanalizacji sanitarnej [km]	Ilość przyłączy [szt.]
1	Kozienice	40,22	10,4	875
2	Przewóz, Cudów, Wymysłów, Wójtostwo, Wójtostwo Parcel	7,22	2,86	102
3	Janików, Ruda, Śmietanki, Janików Folwark	7,44	1,71	100
4	Janów	4,77	1,8	78
5	Stanisławice	5,3	4,0	202
6	Aleksandrówka, Nowiny	15,76	4,97	268
7	Kociołki	6,7	2,6	106
8	Janików Folwark, Brzeźnica, Psary	4,3	4,2	179

9	Świerże Górne, Nowa Wieś	7,2	3,1	194
10	Wola Chodkowska, Ryczywół, Selwanówka	14,7	5,5	333
11	Wilczkowie Górne	2,5	0,4	34
12	Łuczynów, Majdany, Opatkowice, Holendry Piotrkowskie	14,1	5,0	285
Razem		130,21	46,34	2756

SIEĆ GAZOCIĄGOWA:

Sieć gazociągowa budowana i obsługiwana jest przez PGNiG SA:

- długość sieci oddanej do użytku - 153,0 km
- długość sieci planowanej do wybudowania - 37 km

WYSYPISKA ODPADÓW KOMUNALNYCH:

- wysypisko odpadów komunalnych w Kozienicach poj. 400 tys. m³ odpadów zgęszczonych
- Opracowany projekt techniczny na PT linii sortowni odpadów

LINIE TELEFONICZNE:

Sieć telekomunikacyjna w mieście obsługiwana jest przez TP S.A.:

- ilość abonentów telefonicznych TPSA - 8638
- długość przewodowej sieci telefonicznej - 376,3 km
- ilość linii bezprzewodowej - 325

Miasto Kozienice znajduje się w zasięgu następujących stacji bazowych telefonii komórkowej:

1. PTK Centertel (Orange)
2. ERA GSM
3. PLUS GSM

Wszyscy mieszkańcy w gminie mają możliwość podłączenia do Internetu.

1.7. Ważniejsze zakłady pracy**ELEKTROWNIA „KOZIENICE” S.A.**

- Największy zakład w powiecie i dawnym woj. radomskim. Największa Elektrownia w Polsce zasilana węglem kamiennym. W 2001 udział elektrowni w produkcji energii elektrycznej wśród elektrowni systemowych w systemie energetycznym kraju wyniósł około 12% mocy elektrowni zawodowych. Zatrudnienie wynosi około 2500 osób.

ESSELTE POLSKA

- Esselte to cztery działające na świecie oddziały, które dostarczają artykuły biurowe i zaspokajają potrzeby klientów w ponad 100 krajach. Jest największą fabryką artykułów biurowych w Europie. Łączna wielkość sprzedaży to ponad 120 mln dolarów rocznie. Esselte zatrudnia ok. 650 pracowników. Właścicielem jest Prywatny Fundusz Inwestycyjny J.W.Childs z Bostonu (USA).

SPÓŁDZIELNIA INWALIDÓW

- Trzeci co do wielkości zakład w gminie Kozenice zatrudniający ok. 400 osób produkujący: opakowania foliowe, opakowania drewniane, choinki sztuczne, odzież ochronną i roboczą oraz wyroby wtryskowe.

BAKOMA BIS– JANIKÓW

- Przetwórstwo owoców, zatrudnia około 50 osób. Produkcja musów owocowych, preparatów owocowych wykorzystywanych w piekarstwie i cukiernictwie.

MLECZARNIA OBORY KOZIENICE SP. Z O.O. - LACTARIS

- To całkowicie prywatny zakład przetwórczo-produkcyjny z siedzibą w Kozenicach. Obecnie „Obory w Kozenicach” przerabiają dziennie ok. 60.000 litrów mleka, zatrudniają ponad 100 pełnoetatowych pracowników. Nowoczesne linie produkcyjne, otwartość na nowości, szybkość podejmowania decyzji przez Zarząd Spółki, przyciągają partnerów handlowych stawiających na solidność i konkurencyjność ceny przy najwyższej jakości produktów.

MASARNIA JANIKÓW

- Zakłady Mięsne Pierzchała należą do grona najnowocześniejszych producentów branży mięsnej w Polsce. Moce produkcyjne: ubój 500 szt., przetwórstwo 30 t. Powierzchnia zajmowana przez zakład: 20 tys. m². Ilość sklepów firmowych: 26. Ilość zatrudnionych w firmie: 300 osób.

PRZEDSIĘBIORSTWO DARFRUIT

- DARFRUIT Sp. z o.o. w przedmiocie działań statutowych dotyczących uprawy warzyw pod osłonami prowadzi produkcję i sprzedaż warzyw dla potrzeb rynku krajowego i zagranicznego. Zatrudnia w sezonie letnim 170 pracowników, poza sezonem 100.

PREFABET KOZIENICE

- Zakład w Świerżach Górnych jest największym w Polsce producentem tzw. „szarego” betonu komórkowego „Termorex”, czyli produkowanego na bazie popiołów dymnicowych. Firma mieści się w Świerżach Górnych koło Kozenic przy trasie Warszawa - Tarnobrzeg.

PKS KOZIENICE

- przewozy regionalne
- stacja obsługi pojazdów
- stacja paliw
- zatrudnia około 200 osób

ZRE - Zakład Koziénice Świerże Górne

- Niezależnie od formy działania i struktury firma zawsze pozostawała związana z branżą energetyczną. Obecnie również najważniejszy obszar działalności to remonty, montaż i modernizacje kotłów i turbin oraz produkcja części zamiennych do nich.

EP SERWIS Sp. z o.o.

- Działa na rynku od 1994 roku. Do 10.06.2005 pod nazwą Energomontaż Północ Serwis Sp. z o.o. Jest to przedsiębiorstwo wielobranżowe specjalizujące się w produkcji palet, elementów drzewnych, naprawie palet i szyciu odzieży roboczej.

ENAP Sp. z o.o.

- z siedzibą w Wilczkowicach Górnych. Realizuje szeroko rozumiane prace elektryczne, teletechniczne i ogólnobudowlane.

PROMONTEL Sp. z o.o.

- Promontel jest dostawcą usług telewizji kablowej i szerokopasmowego dostępu do internetu. Swoim zasięgiem obejmuje teren miasta Koziénic, Świerży Górnych oraz Janikowa.

PELLETY KOZIENICE Sp. z o.o.

- Produkcja pellet, czyli granulatu z przetworzonych odpadów drzewnych.

Sieć marketów (TESCO, Carrefour, Biedronka, Stokrotka)

Dobrze rozwinięta sieć małej przedsiębiorczości. W gminie zarejestrowanych jest ponad 1700 podmiotów gospodarczych.

STOWARZYSZENIE KUPCÓW I PRZEDSIĘBIORCÓW oraz CECH RZEMIOSŁ RÓŻNYCH

- zrzesza ok. 100 podmiotów gospodarczych
- stowarzyszenie zacieśnia współpracę pomiędzy podmiotami gospodarczymi.

URZĘDY I INSTYTUCJE

- Urząd Miejski
- Starostwo Powiatowe
- Sąd Rejonowy
- Prokuratura
- Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej
- Komenda Powiatowa Policji
- Powiatowa Stacja Sanitarno – Epidemiologiczna
- Powiatowy Urząd Pracy
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie
- Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna
- Zarząd Dróg Powiatowych
- Powiatowe Centrum Zarządzania Kryzysowego
- Dom Dziecka
- Dom Pomocy Społecznej
- Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej
- Warsztaty Terapii Zajęciowej
- Kozienickie Centrum Kultury, Rekreacji i Sportu
- Urząd Skarbowy
- Szpital Powiatowy
- Przychodnie Kozienickie – 2
- Kozienicka Gospodarka Komunalna
- Spółdzielnia Mieszkaniowa
- Ośrodek Profilaktyki Uzależnień
- ZUS, KRUS
- Instytucje ubezpieczeniowe
- Banki (PEKAO SA, PKO BP SA, DnB NORD Polska SA, BGŻ, BS w Piasecznie filia w Kozienicach, BS w Pionkach filia w Kozienicach, SKOK)
- Zakład Energetyczny
- Operatorzy Telekomunikacyjni (telefonii stacjonarna i komórkowa)
- Poczta
- Media lokalne (telewizja lokalna – Gminna - „Kronika Kozienicka”, Echo Kozienickie, miesięcznik kozienicki „OKO”)
- Kościoły - 8

1.8. Wykorzystanie zasobów własnych gminy

Mienie z zakresu polityki społecznej mieści się przede wszystkim w grupie „budynki” oraz po części w grupie „obiekty inżynierii lądowej i wodnej”, np. niezbędne uzbrojenie terenu, służące funkcjonowaniu budynków w których świadczone są usługi z zakresu polityki

społecznej. Same budynki stanowią znaczną część mienia ogółem. Wynika z tego istotna rola mienia komunalnego i jego jakości w polityce społecznej gminy oraz w rozwoju lokalnym.

Wartość mienia komunalnego gminy wzrosła ponad dwukrotnie w okresie 1999-2006. Umiarkowany optymizm budzi fakt, że stopień zużycia mienia jest także stosunkowo niski (ok. 25%) i nie wzrasta istotnie. Wyjątek stanowią jednak grupy: kotły i maszyny energetyczne, specjalistyczne maszyny, narzędzia, przyrządy oraz środki transportu. Ich odtworzenia gmina w najbliższym czasie będzie musiała ponieść istotne nakłady finansowe (modernizacja ciepłowni miejskiej).

Zasoby majątkowe (pieniężne) gmin to także dochody własne gmin zależne od wysokości uchwalonych podatków lokalnych. Wykorzystanie zasobów majątkowych gmin to także ich stopień zadłużenia. Nie można bowiem realizować dużych inwestycji bez posiłkowania się pieniędzmi zewnętrznymi. Ich źródłem są między innymi kredyty i pożyczki. Stopień zadłużenia wynika z relacji ogólnego zadłużenia do dochodów własnych gminy. Łączna kwota długu jednostki samorządu terytorialnego na koniec roku budżetowego nie może przekraczać 60% dochodów tej jednostki w tym roku budżetowym.

O rozwoju lokalnym decydują zasoby społeczne, w tym liczba ludności w poszczególnych okresach aktywności ekonomicznej. Są to odbiorcy usług gminnej polityki społecznej. Zatem zróżnicowanie udziału poszczególnych grup w mieszkańcach ogółem powinno skutkować odmienną dla każdej grupy polityką społeczną gminy. Jakość zasobów społecznych najlepiej charakteryzują dane dotyczące wykształcenia mieszkańców gmin.

Gminy z racji swej specyfiki prawnej nie akumulują środków na odtworzenie mienia komunalnego (odpisy amortyzacyjne), co może być zagrożeniem w przyszłości dla utrzymywania tego mienia w należytym stanie. W związku z tym w gminie zakład budżetowy Kozienicka Gospodarka Komunalna został przekształcony w spółkę prawa handlowego, która w będzie uwzględniała amortyzację w kosztach w celu odtwarzania majątku gminy w przyszłych latach.

Dotychczasowy system finansowania polityki społecznej poprzez gminy bardzo negatywnie wpływa na zwiększenie ich aktywności w tej dziedzinie. Niekorzystnym i utrwalanym od przynajmniej dwóch kadencji zjawiskiem jest to, że, im gmina posiada mniej zasobny w środki własny budżet, tym finansowanie polityki społecznej jest istotnie mniejsze. Nie dostrzeżono żadnych mechanizmów ze strony państwa, które przeciwdziałałyby tej tendencji. Budżet centralny częściowo wspiera rozwojowo jedynie szkolnictwo i niestety w coraz większym stopniu (może nawet zbyt dużym) opiekę społeczną.

2. ELEMENTY ANALIZY SWOT GMINY KOZIENICE

Głównym narzędziem oceny uwarunkowań jest analiza SWOT. Jest to metoda służąca do badania otoczenia organizacji oraz analizy jej wnętrza.

Gmina Kozienice ma ograniczony wpływ na kształtowanie się procesów społeczno – prawnych będących w jej otoczeniu. Może jednak w sposób aktywny wykorzystywać szanse oraz unikać zagrożeń płynących z otoczenia. Analiza SWOT oparta jest na prostym schemacie klasyfikacyjnym, w którym czynniki wpływające dzielimy na:

- wewnętrzne pozytywne – mocne strony (Strengths),
- wewnętrzne negatywne – słabe strony (Weaknesses),
- zewnętrzne pozytywne – szanse (Opportunities),
- zewnętrzne negatywne – zagrożenia (Threats).

Ocena potencjału w aspekcie słabych i mocnych stron pozwala na określenie siły i słabości gminy w zakresie analizowanych sfer. Silny potencjał to baza umożliwiająca budowanie strategii, słabości to problemy i ograniczenia do pokonania. Zagrożenia to ostrzeżenie przed niepożądanym rozwojem warunków zewnętrznych, szanse to wsparcie i inspiracje dla lokalnej polityki społecznej.

Mocne i słabe strony są w pełni wewnętrznymi czynnikami rozwoju. Trudno rozstrzygnąć czy migracja młodych ludzi z małych ośrodków miejskich za granicę, czy do dużych aglomeracji jest słabą stroną czy raczej szansą. Tym bardziej, że w części przypadków ma ono charakter czasowy.²

Mocne strony	Słabe strony
<i>Sfera demograficzno - społeczna</i>	
<ul style="list-style-type: none"> • Duża aktywność i przedsiębiorczość mieszkańców Gminy Kozienice. • Duże zasoby siły roboczej o różnorodnych kwalifikacjach. • Wysoki poziom przystosowania zawodowego absolwentów szkół średnich. • Aktywne środowisko Twórców kultury. • Społeczeństwo obywatelskie – duża liczba organizacji i stowarzyszeń. • Mobilizacja społeczna – wzrastające uczestnictwo mieszkańców w podejmowaniu decyzji przez samorząd 	<ul style="list-style-type: none"> • Dość znaczny udział bezrobotnych bez prawa do zasiłku. • Pogłębiające się różnice dochodów w poszczególnych grupach społecznych. • Wzrost potrzeb z zakresu pomocy społecznej spowodowany ubożeniem ludności. • Proces starzenia się ludności. • Procesy migracyjne prowadzące do odpływu osób najbardziej wartościowych do większych ośrodków krajowych i zagranicznych.

² T. Śmietanka, *Polityka społeczna gminy jako czynnik rozwoju lokalnego*; materiały z przewodu doktorskiego

Strefa gospodarcza	
<ul style="list-style-type: none"> • Duży potencjał gospodarczy (lokalizacje dużych zakładów jak Elektrownia Kozienice, Esselte, Prefabet, Bakoma, Mleczarnia „Obory”, Energomontaż Północ, ZRE, Spółdzielnia Inwalidów, PKS, Prefabet, Darfruid, Stowarzyszenie Kupców i Przedsiębiorców w Kozienicach. • Baza surowcowa dla przemysłu rolno – spożywczego, zwłaszcza przetwórstwa owocowo – warzywnego, mleczarstwa, przemysłu mięsnego. • Rezerwy terenowe dla rozwoju działalności gospodarczej w tym rezerwy majątku trwałego. • Walory przyrodnicze dla rozwoju agroturystyki, turystyki i sportu. • Stabilne wpływy do budżetu gminy w wyniku lokalizacji dużych zakładów oraz zmian prawnych dotyczących finansowania jednostek samorządu terytorialnego, a także pozyskiwanym corocznie przez gminę pieniądзом zewnętrznym 	<ul style="list-style-type: none"> • Zbyt mały dopływ nowego kapitału zewnętrznego i zagranicznego. • Przeludnienie agrarne wsi – zbyt duża liczba ludności utrzymującej się z rolnictwa.

Infrastruktura techniczna	
<ul style="list-style-type: none"> • Istnienie na terenie Gminy Kozienice obiektów infrastrukturalnych dużej skali (sieci energetyczne, gazownicze, wodociągowe i kanalizacyjne – miasto Kozienice). • Położenie Gminy Kozienice w niewielkiej odległości na południe od korytarza tranzytowego wschód – zachód i przy drodze krajowej nr 723. • Rozwinięta sieć drogowa łącząca Kozienice z innymi regionami kraju. • Rozwinięta sieć komunikacyjna miasta. • Gospodarka odpadami komunalnymi w trakcie wdrażania. • Skuteczna współpraca inwestycyjna z Powiatem Kozienickim oraz innymi podmiotami. • Polepszenie połączenia drogowego z Warszawą – metropolią europejską 	<ul style="list-style-type: none"> • Brak trasy szybkiego ruchu w połączeniu z Warszawą i połączenia kolejowego. • Skrzyżowania w Kozienicach o małej przepustowości przy drogach krajowych • Zbyt mały procent zagospodarowania odpadów komunalnych. • Niedoinwestowanie infrastrukturalne części obszarów wiejskich Gminy Kozienice (wodociągi, kanalizacja, oczyszczalnie ścieków, gazyfikacja, drogi).

Infrastruktura społeczna	
<ul style="list-style-type: none"> • Wysoki poziom szkolnictwa podstawowego i średniego. • Rozwinięta sieć bardzo dobrze wyposażonych przedszkoli i szkół. • SP ZZOZ „Szpital Powiatowy”. • Rozwinięta sieć leczenia otwartego. 	<ul style="list-style-type: none"> • Dysproporcje w wyposażeniu w infrastrukturę społeczną pomiędzy miastem a terenem wiejskim. • Niezadowalająca dostępność i standard techniczno – użytkowy obiektów infrastruktury społecznej na znacznym obszarze gminy.

<ul style="list-style-type: none"> Aktywnie działające organizacje i stowarzyszenia 	
--	--

Strefa przyrodnicza

<ul style="list-style-type: none"> Duży stopień naturalności dolin rzecznych koncentrujących główne wody. Zmniejszający się poziom zanieczyszczenia środowiska przyrodniczego związany z inwestycjami ekologicznymi Elektrowni Kozenice S.A. Wysoka jakość i naturalność środowiska przyrodniczego Puszczy Kozenickiej. Bogato występujące naturalne zbiorniki wodne. Dogodne warunki fizjograficzne dla budownictwa (małe deniwelacje, stabilne podłoże). 	<ul style="list-style-type: none"> Zanieczyszczenie rzeki Wisły i Radomki oraz wód podziemnych. Istnienie obszarów deficytu wodnego. Istotna, ale zmniejszająca się emisja zanieczyszczeń stałych i gazowych.
---	--

Strefa organizacyjna

<ul style="list-style-type: none"> Bliskość ogólnopolskich ośrodków władzy i dyspozycji politycznych oraz gospodarczych. Korzyści z reformy decentralizacyjnej państwa (większy wpływ samorządu na rozwój miasta i gminy). 	<ul style="list-style-type: none"> Niedostateczna skuteczność planowania przestrzennego. W wyniku nowego podziału administracyjnego wymagające poprawy relacje pomiędzy poszczególnymi poziomami władzy i służbami.
--	---

Szanse i zagrożenia rozwoju Gminy Kozenice

<i>Szanse</i>	<i>Zagrożenia</i>
<ul style="list-style-type: none"> Poprawa edukacji i mobilizacji społecznej mieszkańców. Wzmocnienie dyfuzji impulsów rozwojowych z Warszawy. Pozyskanie strategicznych inwestorów Napływ środków zewnętrznych i pomocowych z Unii Europejskiej. Systematyczna poprawa stanu środowiska przyrodniczego. Dostęp do unijnych rynków pracy, kapitału i technologii. Rozwój przemysłu materiałów budowlanych związany z instalacjami odsiarczania spalin (produkcja gipsu) Stabilność w Rosji i krajach sąsiadujących na wschodzie dająca szanse odzyskania rynków zbytu. Zwiększenie różnorodności charakteru miasta np. inwestycje centralne w bazę sportowo – rekreacyjną. Spółeczeństwo obywatelskie – większy udział społeczności lokalnej w rozwoju miasta i gminy. 	<ul style="list-style-type: none"> Dalszy spadek dochodów ludności rolniczej związany z narastającą konkurencją towarów obcych w wyniku postanowień Światowej Organizacji Handlu dotyczących redukcji ceł i zmniejszenia pomocy dla rolnictwa. Brak skutecznej realizacji polityki strukturalnej państwa wobec rolnictwa i obszarów wiejskich. Napięcia społeczne w przypadku pogłębiania się polaryzacji społecznej. Żywiłowy rozwój motoryzacji indywidualnej w warunkach słabo rozwiniętej krajowej infrastruktury drogowej. Pogorszenie sytuacji ekonomicznej Elektrowni Kozenice S.A. w np. w wyniku decyzji dotyczących redukcji zanieczyszczeń lub niewłaściwej prywatyzacji. Tworzenie kosztochłonnych struktur przestrzennych (rozproszone budownictwo zagrodowe - mieszkaniowe pozbawione komplementarnej infrastruktury). Możliwość niekorzystnych skutków integracji z UE. Odpływ ludzi młodych i wykształconych.

3. MISJA I CELE STRATEGICZNE GMINY KOZIENICE

Badania prowadzone w Regionalnym Centrum Doradztwa Rozwoju Rolnictwa i Obszarów Wiejskich „Poświętne” w Płońsku wskazują, iż mieszkańcy Mazowsza oczekują od samorządu terytorialnego rozwiązania następujących problemów:³

- zapewnienia bezpieczeństwa ekonomicznego (utrzymanie, ewentualnie zwiększenie ilości miejsc pracy, utrzymanie lub zwiększenie dochodów ludności),
- zapewnienia bezpieczeństwa socjalnego poprzez zwiększenie dostępności do mieszkań socjalnych i komunalnych,
- zapewnienia bezpieczeństwa i ładu publicznego.

Ze względu na ogromne oczekiwania społeczeństwa w tym zakresie, ustawowym obowiązkiem jednostek samorządu terytorialnego jest działanie, by w zakresie posiadanych środków i kompetencji przyczyniać się do rozwiązywania w/w problemów. Działania w kierunku poprawy sytuacji materialnej i socjalnej społeczeństwa oraz polepszenia stanu bezpieczeństwa publicznego powinny stać się zasadniczymi elementami strategii. Myślą przewodnią Gminy Kozienice czyli jej misją jest:

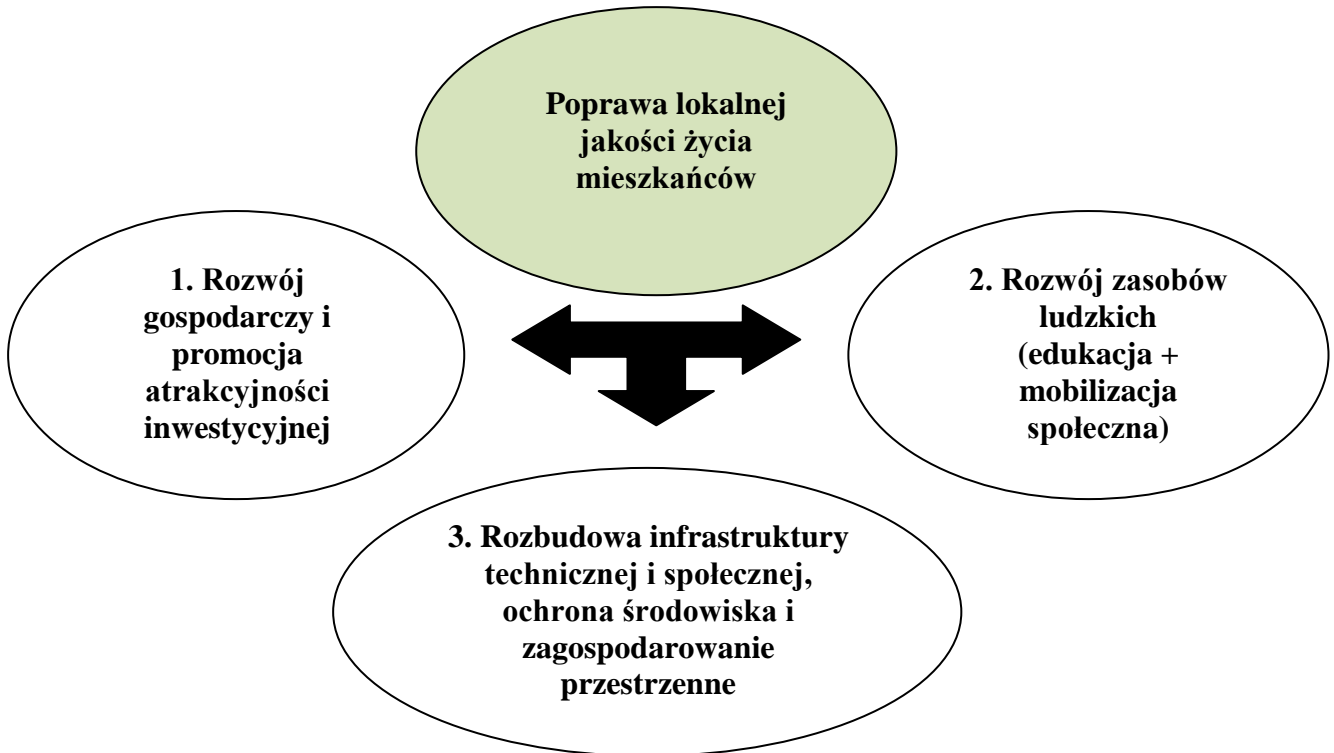
„Misją gminy Kozienice jest stworzenie poczucia stabilizacji i perspektyw rozwoju swoim mieszkańcom, dla wzmocnienia ich identyfikacji z miejscem zamieszkania. Kierując się zasadami zrównoważonego rozwoju pragnie ona rozwijać gospodarkę lokalną, turystykę, rolnictwo w oparciu o wyjątkowe walory przyrodnicze, geograficzne i historyczne”

Wyznaczenie celów strategicznych ma służyć wprowadzeniu potencjału Gminy Kozienice na ścieżki rozwojowe. Strategia określa więc kierunki działań wynikające z rozpoznania słabych i mocnych stron oraz zdefiniowania potencjałów wewnętrznych i zewnętrznych.

Połączenie wymienionych poniżej celów i skupienie na nich uwagi umożliwia uzyskanie synergii, czyli wzajemnego wspierania się działań. Warunki i klimat do rozwoju gospodarczego generują miejsca pracy, zwiększają dochody obywateli. Wpływa to na poprawę bezpieczeństwa publicznego i ekonomicznego. Obywatele dysponując większymi kwotami chętniej podejmują zadania gospodarcze. Do realizacji tak ambitnie postawionych zadań musi zostać włączone całe społeczeństwo Gminy. Zadanie inspirowania, konkretnych poczynań, stworzenie warunków do ich realizacji spada w znacznej mierze na barki organów władzy samorządowej: Burmistrza i Radę Miejską Kozienic.

³ Dane statystyczne i badania ankietowe przeprowadzone w latach 1998-2004 dot. wpływu aglomeracji warszawskiej na rozwój obszarów wiejskich na Mazowszu (autor Roman Lusawa)

Cele strategiczne Gminy Kozienice

3.1. Cele szczegółowe

Każdy cel strategiczny został podzielony na cele szczegółowe.

I. Rozwój gospodarczy i promocja atrakcyjności inwestycyjnej

- Tworzenie warunków do dywersyfikacji działalności gospodarczej
- Przygotowanie terenów pod inwestycje
- Pozyskiwanie inwestorów zewnętrznych
- Wytwarzanie pozytywnego klimatu wokół nowych inwestycji
- Promocja atrakcyjności inwestycyjnej Gminy Kozienice w kraju i za granicą
- Wspieranie rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw
- Zwiększenie konkurencyjności gospodarki w stosunku do innych regionów
- Popieranie rolnictwa ekologicznego i przetwórstwa rolno-spożywczego.

II. Rozwój zasobów ludzkich (edukacja + mobilizacja społeczna)

- Przeciwdziałanie marginalizacji społecznej i ekonomicznej
- Wyrównywanie szans w dostępie do edukacji pomiędzy uczniami z obszarów miejskich i wiejskich
- Upowszechnianie modelu społeczeństwa uczącego się, uwzględniającego potrzeby zmieniającego się rynku pracy
- Stworzenie stabilnego i sprawnego systemu kompleksowej opieki zdrowotnej
- Popularyzowanie aktywnych form spędzania wolnego czasu
- Zmniejszenie stopy bezrobocia poprzez tworzenie warunków do zwiększenia miejsc pracy

- Podniesienie poziomu bezpieczeństwa w gminie
- Zapewnienie niezbędnej pomocy najuboższym i niepełnosprawnym
- Kreowanie aktywnego społeczeństwa obywatelskiego

III. Rozbudowa infrastruktury społecznej i technicznej, ochrona środowiska i zagospodarowanie przestrzenne

- Poprawa sposobu komunikacji w gminie i poprawa sieci dróg lokalnych
- Rozbudowa infrastruktury kanalizacyjnej, wodno-ściekowej, ciepłej i energetycznej
- Podniesienie standardu wewnętrznych ulic miejskich i osiedlowych
- Rozwijanie nowoczesnych technologii informacyjnych i telekomunikacyjnych
- Minimalizowanie zagrożeń zanieczyszczenia środowiska naturalnego
- Podniesienie świadomości ekologicznej mieszkańców
- Poprawa dostępu społeczności lokalnej do podstawowej infrastruktury sportowej i rekreacyjnej
- Zapewnienie dostępu do podstawowej opieki medycznej oraz poprawa jakości wyposażenia i stanu budynków ośrodków zdrowia
- Budowa i modernizacja koniecznej infrastruktury związanej z polityką prorodzinną (żłobki, przedszkola, place zabaw itp.)
- Usprawnienie administracji gminy

4. KIERUNKI ROZWOJU GMINY KOZIENICE

Wyznaczając kierunki rozwoju Gminy Kozienice należy wziąć pod uwagę potrzeby mieszkańców, mocne i słabe strony gminy, uwarunkowania zewnętrzne i wewnętrzne, jak również proces integracji europejskiej.

Analizując mocne strony, takie jak duża aktywność i przedsiębiorczość mieszkańców, duży potencjał gospodarczy, bazę surowcową dla przemysłu rolno – spożywczego, mleczarstwa i przemysłu mięsnego oraz istnienie na terenie Gminy Kozienice obiektów infrastrukturalnych różnorodnej skali, w mieście Kozienice należy systematycznie tworzyć warunki do zrównoważonego rozwoju gospodarczego zapewniającego odpowiednią liczbę miejsc pracy oraz źródła dochodów dla mieszkańców i budżetu gminy.

4.1. Turystyka

Najlepszym sposobem na popularyzację Gminy Kozienice jest rozwój turystyki. Region ma dostatecznie wiele atrakcji przyrodniczych i kulturowych, aby mieć szansę w konkurencji o przyciągnięcie polskich i zagranicznych turystów, zwłaszcza weekendowej dla aglomeracji warszawskiej. Wymaga to jednak zasadniczego urozmaicenia obecnej oferty wypoczynkowej, modernizacji bazy pobytowej, polepszenia warunków dojazdu i szerokich

działań na rzecz poprawy standardów otoczenia. Wykorzystując potencjał i bliskość Kazimierza Dolnego można reaktywować połączenie wodne na Wiśle pomiędzy Kozienicami a Kazimierzem Dolnym.

Wykorzystując mocne strony sfery przyrodniczej, takie jak duży stopień naturalności dolin rzecznych koncentrujących duże ilości wody, zmniejszający się poziom zanieczyszczenia środowiska, związane z inwestycjami ekologicznymi Elektrowni Kozienice S.A., bogato występujące naturalne zbiorniki wodne, czyste środowisko w połączeniu z ładem przestrzennym i estetyką gminy będą promować rozwój turystyki i agroturystyki. Zasadniczy wpływ na rozwój miasta i gminy posiada zaplecze rekreacyjno-sportowe. Nowoczesny stadion, będący w kompleksie z halą sportową i jedną z najnowocześniejszych pływalni w Polsce, oraz sztucznym lodowiskiem, powinien podnieść Kozienice do rangi centrum międzynarodowych rozgrywek sportowych oraz ważnego centrum szkoleniowego.

Duże znaczenie dla rozwoju posiadać może turystyka edukacyjna w tym etnograficzna i ekologiczna. Gmina Kozienice położona jest w regionie posiadającym bogatą przeszłość. Znajdujące się w jej pobliżu miejscowości: Czarnolas, Czersk, Maciejowice, Magnuszew, Sieciechów – Opactwo, Policzna, Studzianki Pancerne, Warka umożliwiają tworzenie tras turystycznych dla młodzieży szkolnej (głównie z terenu aglomeracji warszawskiej) ułatwiających realizację programu historii, wiedzy o społeczeństwie oraz edukacji ekologicznej⁴. Program tego typu wymagałby wspólnych działań przedsiębiorców z branży turystycznej oraz władz oświatowych. Doświadczenia krajów europejskich wskazują na jego opłacalność. Działania tego typu podejmowane w UE zyskują dofinansowanie z funduszy strukturalnych. Przykładem może być program „Via Claudia Augusta” obejmujący tereny Włoch, Austrii i Bawarii położone wzdłuż historycznych traktów rzymskich. Innego rodzaju inicjatywę o podobnym charakterze nazwaną „Apfelweg”⁵ zrealizowano w Austrii. Obydwa przedsięwzięcia umiejętnie łączą aspekty edukacyjne, rekreacyjne i handlowe (sprzedaż lokalnych produktów – głównie rolniczych).⁶

Ważne dla Gminy Kozienice jest przyciągnięcie turystów i ich zatrzymanie na terenie gminy. W tym celu należy zadbać o znaczne poszerzenie bazy noclegowej w odpowiednim standardzie. Ponadto oferta rekreacyjna powinna być uzupełniona o wypożyczalnię sprzętu sportowo – turystycznego.

Na rozwój turystyki wpływ będą miały pozyskane środki z programów pomocowych mających na celu rozwój turystyki.

⁴ np. połączenia wodnego Wisłą Kozienice – Kazimierz Dolny

⁵ Jabłkowa droga – projekt mający zaznajomić turystów z tradycją i osiągnięciami produkcji jabłek i przetwórstwa tych owoców

⁶ u nas np. święto ogórka; święto miodu, mleka i chleba (promocja rolniczego przetwórstwa)

4.2. Przemysł

Gmina Kozienice ma wiele walorów rozwojowych, które sprawiają, że widziana jest jako potencjalny biegun wzrostu o znaczeniu subregionalnym lub nawet regionalnym. Wśród nich wymieniane są:

- Dobre położenie gminy w pobliżu Warszawy od strony międzynarodowego lotniska.
- Bogata i zróżnicowana oferta terenów inwestycyjnych przygotowana dla potencjalnych inwestorów.
- Pomoc inwestycyjna gminy dla nowych lokalizacji przemysłu (partnerstwo publiczno-prywatne i publiczno-publiczne).
- Elektrownia Kozienice S.A. jako największa elektrownia w Polsce opalana węglem kamiennym może w przyszłości koncentrować wokół siebie przemysł związany z jej specyfiką. Możliwym kierunkiem jest rozwój przemysłu materiałów budowlanych związany z instalacjami odsiarczania spalin (produkcja gipsu 110 tys. ton rocznie).
- Bliskość taniego i nowoczesnego źródła energii elektrycznej połączona z potencjałem ekonomicznym i intelektualnym Warszawy mogą być decydujące przy kolejnych lokalizacjach inwestycji z branży przemysłowej.
- Firma Esselte (największa w Europie produkcja materiałów biurowych, w tym m.in. segregatorów) aby nadal obniżać koszty i poprawiać efektywność może koncentrować wokół siebie branżę papierniczą i tworzyw sztucznych.
- Prawdopodobieństwo nowych lokalizacji obiektów przemysłowych na terenie gminy i powiatu znacznie zwiększy modernizacja drogi Warszawa – Sandomierz.

4.3. Handel i usługi oraz pozarolnicza działalność gospodarcza

Najważniejsze priorytety rozwoju gospodarczego gminy to:

1. Zwiększenie konkurencyjności gospodarki w stosunku do innych regionów kraju co z jednej strony spowoduje szerokie działania w zakresie infrastruktury technicznej, warunkujące lokalizację nowoczesnych inwestycji, a z drugiej strony konsekwentną restrukturyzację gospodarki w kierunku ciągłej modernizacji istniejących branż.
2. Rozwój małych i średnich przedsiębiorstw jako warunek trwałego i efektywnego generowania miejsc pracy. Do działań warunkujących rozwój tych przedsiębiorstw zaliczyć należy:
 - rozbudowę infrastruktury w obszarach szczególnie aktywnych gospodarczo,
 - inicjowanie i wspieranie kooperacji wewnątrzregionalnej oraz kooperacji z gospodarkami sąsiednich regionów,
 - stymulowanie rozwoju instytucji otoczenia biznesu i budowę regionalnego systemu informacji dla MŚP, także dla UE,

- budowę regionalnego systemu wsparcia kapitałowego (venture capital), pożyczkowego i gwarancyjnego (regionalne towarzystwo ubezpieczeń wzajemnych),
- wdrożenie systemu zachęt do tworzenia MŚP poprzez wykorzystanie aktualnych aktów prawnych umożliwiających pomoc publiczną dla przedsiębiorców w obszarach problemowych.

Warunki krajobrazowe, przyrodnicze w połączeniu z bogatym dziedzictwem kultury materialnej w gminie Kozienice stwarzają ogromną szansę na rozwój usług związanych z turystyką i rekreacją. Potrzebne jest więc kreowanie szerokiej gamy produktów turystycznych opartych często na unikatowych zasobach terenu przy jednoczesnym podnoszeniu standardu usług turystycznych.

Należy dążyć do realizacji zasady „im społeczeństwo bogatsze tym więcej środków na usługi”.

4.4. Wzmocnienie rolnictwa i przetwórstwa rolnego

Biorąc pod uwagę położenie Gminy Kozienice wzdłuż rzeki Wisły, urodzajność gleb stwarzających warunki do produkcji wysokowartościowych płodów rolnych należy wzmocnić system obrony zasobów gminy przed klęskami losowymi, jak np. powódź.

Rolnictwo i wieś spełniają w gminie bardzo ważną rolę. Obszary wiejskie zajmują około 95% terytorium miasta i gminy, i mieszka na nim około 35% społeczeństwa. Po wstąpieniu do UE gospodarstwa rolne mają trudności ze względu na niewielkie zasoby ziemi, w osiągnięciu skali produkcji, zapewniającej efektywne wykorzystanie zainwestowanego kapitału. Rozmiar zaangażowanych czynników produkcji oraz relacje między nimi (ziemia w małym stopniu) spowoduje, że dochody z pracy w rolnictwie będą niższe niż w innych działach produkcji. Niewydolność dochodowa ma charakter strukturalny. Na rynku narastają nadwyżki produkcyjne – przywrócenie równowagi wymaga więc nie tylko ekstensyfikacji produkcji (która następować winna w sposób naturalny wraz ze wzrostem obszaru gospodarstwa), ale i wyłączenia najslabszych gruntów spod uprawy. Należy dążyć do zrównoważonego rozwoju Gminy Kozienice poprawiając relacje dochodów ludności wiejskiej poprzez zapewnienie wzrostu opłacalności produkcji w wyniku zwiększenia efektywności i obniżenia kosztów produkcji, stabilizację rynku rolnego, a zwłaszcza zwiększenie powiązań pomiędzy przetwórstwem a rolnictwem oraz zwiększenie możliwości zbytu produktów rolnych na rynkach krajowych i zagranicznych (stworzyć nową formę handlu wykorzystując obecną na naszym rynku Bakomę i masarnię w Janikowie. Atutem na naszym terenie jest Mleczarnia „Obory” – LAKTARIS dająca możliwość zwiększenia dochodów w gospodarstwach rolnych.

Innym ważnym kierunkiem działań jest:

- aktywizowanie obszarów wiejskich poprzez modernizację rolnictwa i przetwórstwa rolno-spożywczego;
- wspieranie grupowych inicjatyw rolników;
- wspieranie przetwórstwa dokonywanego w gospodarstwach rolnych i sprzedaży bezpośredniej produktów rolniczych, co pozwoli w przyszłości uniknąć monopolizacji handlu spożywczego oraz pozwoli przejąć części marż handlowych przez rolnictwo⁷. Doświadczenia krajów europejskich wskazują, że można podejmować w tym zakresie różne działania o charakterze marketingowym. Szczególnie warte polecenia są doświadczenia austriackie w tym zakresie. Zrealizowano tam wiele projektów finansowanych z funduszy unijnych skierowanych do producentów mleka, owoców i warzyw, z których wiele nadaje się do przeniesienia na polski grunt. Pomysły te mogą zostać łatwo wykorzystane w fazie realizacyjnej strategii (przygotowanie projektów pod konkretne projekty z zakresu rozwoju regionalnego);
- popularyzacja możliwości wykorzystania funduszy unijnych na projekty służące modernizacji gospodarstw.

4.5. Inwestycje w „zasoby ludzkie”

W światowej ekonomii dominuje w chwili obecnej przekonanie, że o rozwoju społeczno-gospodarczym nie decydują zasoby kapitałowe lecz ludzkie, w tym liczba ludności w poszczególnych okresach aktywności ekonomicznej. Są to odbiorcy usług gminnej polityki społecznej. Zatem zróżnicowanie udziału poszczególnych grup w mieszkańcach ogółem powinno skutkować odmienną dla każdej grupy polityką społeczną gmin. Jakość zasobów społecznych najlepiej charakteryzują dane dotyczące wykształcenia mieszkańców gminy.

Odpowiednio przygotowani i motywowani ludzie potrafią bowiem „stworzyć” niezbędne im zasoby materialne. Dlatego jednym z zasadniczych kierunków rozwoju gminy Kozienice powinno być utrzymanie wysokiego poziomu szkolnictwa podstawowego i średniego oraz bardzo dobrego przygotowania przedszkolnego, dbałość o rozwój służby zdrowia. Należy też dołożyć starań, by przeciwstawić się „wypłukiwaniu czynników wytwórczych” jak określono w strategii województwa mazowieckiego proces migracyjny powodujący opuszczanie terenów „pozamiejskich” przez osoby o największym potencjale intelektualnym i poziomie przedsiębiorczości⁸. Jedynym, skutecznym sposobem przeciwdziałania temu zjawisku jest dbałość o tworzenie nowych miejsc pracy i atrakcyjnego miejsca zamieszkania dającego dobre warunki dla rozwoju rodziny.

O potencjale ludzkim gminy w dużym stopniu decyduje poziom zaangażowania jej mieszkańców – czyli mobilizacja społeczna. Należy dążyć do jeszcze większej integracji

⁷ Drobny handel spożywczy jest w naszym kraju we wstępnej fazie monopolizacji (przejmowania przez sieci handlowe).

⁸ Jest to zjawisko szalenie niekorzystne bowiem w ten sposób odpływają z terenu pieniądze wydatkowane na wychowanie i wykształcenie wyjeżdżających osób oraz środki, które zabiorą one ze sobą na tzw. „zagospodarowanie się”.

mieszkańców i ich silnej identyfikacji z gminą. Bogata reprezentacja Twórców kultury na terenie Gminy Kozienice stwarza przesłanki do utrwalenia lokalnej tożsamości kulturowej, budowania „Małej Ojczyzny”. Duża ilość organizacji non profit – trzeciego sektora kształtuje właściwe więzi społeczne przyczyniając się istotnie do budowy społeczeństwa obywatelskiego, ponad lokalnym upartyjnieniem. W gminie Kozienice jest także duża liczba zarejestrowanych fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych, co niewątpliwie podnosi jakość kapitału społecznego.

4.6. Oczekiwania mieszkańców gminy

Przeprowadzone badania jakości życia lokalnego i jego zmian w opinii mieszkańców gminy i radnych w latach 2002-2006 przeprowadzone przez Burmistrza Gminy Kozienice wskazują na następujące wnioski:⁹

- Aktywność władz gminnych w ocenie mieszkańców jest najlepsza w tych dziedzinach, które były priorytetowe prawie od początku funkcjonowania „nowych” gmin, tzn. jakość wody, czystość, szkolnictwo. Obecnie aktywność ta zwiększa się w kolejnych dziedzinach, m.in. kultura, sport i rekreacja przy, niestety, względnej stagnacji w dziedzinach bezpieczeństwa publicznego, mieszkalnictwa i zdrowia.
- Mieszkaniowe (materialne) warunki życia mieszkańców i radnych w ich ocenie ulegają poprawie. Pomimo tego nadal prawie połowa mieszkańców uważa, że gmina nie ma wpływu na kształtowanie ich, szeroko rozumianych, warunków mieszkaniowych. Radni natomiast nie podzielają tej opinii.
- Zdrowotne (fizyczne) warunki życia mieszkańców kreowane przez gminę są lepiej oceniane niż warunki mieszkaniowe. Radni są jeszcze bardziej optymistyczni w ocenach. Jedynie ok. 1/4 mieszkańców uważa, iż gmina nie ma wpływu na ten aspekt.
- W opinii mieszkańców i radnych gminy najlepiej zapewniają realizację umysłowych aspektów jakości życia lokalnego, tzn. dostęp mieszkańców do wiedzy i równy start dzieci w edukacji.
- Gmina powinna wykazać większą troskę o zapewnienie kształtowania lepszych warunków rozwoju rodzin zamieszkałych na ich terenie, ze szczególnym uwzględnieniem przyszłości ich dzieci. Jest to jednak, szczególnie jeśli chodzi o przyszłość dzieci najtrudniejsze zadanie.
- Mieszkańcy i radni twierdzą, że istotnie większa pomoc gmin dla tworzących nowe miejsca pracy oraz poprawa bezpieczeństwa publicznego, to dwa główne, najważniejsze czynniki poprawiające atrakcyjność gmin dla mieszkańców. Ważne są także dla mieszkańców: szkolnictwo i ochrona zdrowia.
- Mieszkańcy gminy wskazują na pilną konieczność unowocześnienia sieci placówek szkolnictwa i poprawę dostępności do gminnych ośrodków zdrowia. Radni natomiast

⁹ T. Śmietanka: „Lokalna jakość życia w opinii mieszkańców i radnych” publikacja na przykładzie gmin: Grójec, Kozienice i Szydłowiec w kadencji samorządu 2002-2006, Biuletyn Informacyjny: „Diagnoza socjalna regionu radomskiego – wybrane zagadnienia” pod redakcją J. Kidy, Polskie Towarzystwo Polityki Społecznej Regionalny Oddział w Radomiu, Radom 2007

nie postrzegają tego jako priorytet, akcentując w zamian, w znacznie większym stopniu niż mieszkańcy, wzbogacenie oferty kulturalnej, sportowej i rekreacyjnej.

- Ogólne zadowolenie mieszkańców z faktu zamieszkiwania w swojej gminie jest ważnym czynnikiem zaistnienia ładu społecznego, którego klimat powinny w większym stopniu wykorzystywać władze gminne w kreowaniu rozwoju gmin.

5. DZIAŁANIA GMINY KOZIENICE REALIZOWANE ZGODNIE ZE STRATEGIĄ

Wiele działań już zaplanowanych i przyjętych do realizacji w okresach poprzednich jest zgodna ze strategią Gminy Kozienice. Jest to duże osiągnięcie, ponieważ zapewnia, że działania podejmowane w przyszłości będą trafiać niejako „na przygotowany grunt”. Dotyczą one rozbudowy infrastruktury technicznej i społecznej, Poniżej przedstawiono listę takich przedsięwzięć.

5.1. Infrastruktura techniczna

Wyposażenie Gminy Kozienice w odpowiadającą najwyższym standardom europejskim nowoczesną infrastrukturę techniczną i społeczną (baza mieszkaniowa, kulturalno – oświatowa, zdrowotna i rekreacyjno – sportowa) będzie podstawą efektywnego funkcjonowania podmiotów gospodarczych, stworzy warunki do rozwoju intelektualnego, kulturalnego, fizycznego mieszkańców. Pozwoli zatem efektywnie realizować cele wyznaczone w strategii.

5.1.1. Sieć i urządzenia wodociągowe

Gmina w miarę swoich możliwości realizuje program wodociągowania. Lata 90 to początki procesu wodociągowania grupowego i zbiorczego terenów wiejskich, które są dość rozległe, obejmują 36 sołectw. Z uwagi na fakt, iż tereny zabudowy siedliskowej i mieszkaniowej są terenami położonymi na obszarze zarówno zwartej jak i rozproszonej zabudowy, budowa i rozbudowa sieci wodociągowej koliduje z istniejącą zabudową i infrastrukturą techniczną, co powoduje znaczny wzrost kosztów realizacji inwestycji. Dotychczasowe działania pozwoliły na zwodociągowanie południowej części naszej gminy. Rozprowadzono sieć wodociągową w miejscowościach: Stanisławice, Nowiny, Aleksandrówka, Janików, Majdany, Łuczynów, Kociołki, Janów, Staszów, Cudów-Przewóz-Wymysłów, Selwanówka, Wola Chodkowska, Ryczywół, Nowa Wieś, Świerże Górne, Ruda, Śmietanki, Janików, Janików Folwark, Dąbrówki, Kępeczki, Wólka Tyrzyńska A i B, Samwodzie, Wilczkowice Górne, Psary, Brzeźnica, Wójtostwo i Wójtostwo Parcela, Holendry Piotrkowskie, Opatkowice.

W kolejnych latach planuje się doprowadzenie wody z sieci wodociągowej do sołectw: Piotrkowice, Holendry Kozienickie, Kuźmy, Holendry Kuźmińskie, Chinów, Łaszówka, Kępa Bielańska. Równolegle wraz z rozwojem sieci wodociągowej na terenach wiejskich budowana jest i modernizowana sieć wodociągowa na terenie miasta.

W ramach bieżącej obsługi sieci należy prowadzić roboty związane z modernizacją istniejących urządzeń wodociągowych. Przedsięwzięcia te będą realizowane wraz ze zmianami w planie zagospodarowania przestrzennego dla terenów przeznaczonych pod zabudowę.

Rozbudowa sieci powoduje wzrost zapotrzebowania w wodę. Wodociągi zasilane są z ujęć wód podziemnych. Wykorzystywane są wody z otworów czwartorzędowych, trzeciorzędowych i kredowych. Aby móc zabezpieczyć mieszkańcom gminy dobrą jakościowo wodę przewiduje się budowę dodatkowych stacji ujęć. Biorąc pod uwagę korzystne warunki hydrogeologiczne, istniejące nie eksploatowane w pełnej wydajności studnie głębinowe, rozwój osadnictwa, głównie wiejskiego a co za tym idzie i sieci wodociągowej, zasadna winna być w latach kolejnych modernizacja istniejących ujęć wody oraz budowa nowych ujęć.

Miasto posiada ujęcia wód podziemnych. Na terenie miasta funkcjonują też dwie stacje uzdatniania wody tj. przy ul. Słonecznej oraz przy ul. Rodzinnej.

Działania w zakresie wodociągowania obejmują w pierwszej kolejności tereny o największym skupisku ludności, tereny gdzie brakuje wody w ujęciach indywidualnych lub jej jakość jest bardzo zła. Podstawą do podejmowania decyzji jest „Program ogólny zaopatrzenia wsi w wodę”, zatwierdzony Uchwałą Rady Miejskiej Kozenice Nr XXII/312/2000 z 14.09.2000 r. z późniejszymi zmianami.

5.1.2. Kanalizacja i urządzenia sanitarne

Miasto Kozenice posiada zorganizowany system kanalizacji ściekowej. Na terenach wiejskich sieć kanalizacji sanitarnej jest średnio rozwinięta. W ostatnich latach wybudowano sieć kanalizacji sanitarnej w m. Aleksandrówka, Janików, Majdany, Łuczynów, Stanisławice, Janów, Nowa Wieś, Ryczywół, Wola Chodkowska, Selwanówka, Świerże Górne, Janików Folwark, Kociołki, Nowiny, Wilczkowice Górne, Ruda, Holendry Piotrkowskie, Opatkowice, Śmietanki, Brzeźnica, Psary oraz modernizacja sieci w miejscowości Świerże Górne.

W kolejnych latach priorytetem powinny być tereny o największych skupiskach ludności, a więc: Samwodzie, Kępeczki, Wólka Tyrzyńska A i B, Kępa Wólczyńska, Dąbrówki, Piotrkowice, Kępa Bielańska, Holendry Kozienickie, Chinów, Staszów, Łaszówka, Aleksandrówka - Budy.

Na terenie miasta w ostatnich latach wybudowano kanalizację sanitarną na oś. Polesie ul. Dolnej oraz zmodernizowano odcinek sieci w ul. Lubelskiej i ul. Polnej.

Ścieki odprowadzane są do oczyszczalni komunalnych. W roku 2003 oddane zostały do użytku dwie nowe oczyszczalnie – w m. Ryczywół i Nowa Wieś. Uzbrajanie nowych terenów powoduje zwiększenie odbioru ścieków. Rozbudowa kanalizacji sanitarnej wymusza

konieczność modernizacji istniejącej oczyszczalni do parametrów umożliwiających dopływ ścieków z terenu miasta i gminy.

Działania w tym zakresie opierają się na programie „Kanalizacji ściekowej gminy Kozienice” opracowanym w 2000 r., zatwierdzonym Uchwałą Nr XXII/312/2000 z dn. 14.09.2000 r. z późniejszymi zmianami.

5.1.3. Sieć i urządzenia gazowe

Gazyfikacja objęła 16 sołectw tj. ok. 1/2 terenu gminy oraz większą część m. Kozienice. Stanowi to ok. 153 km sieci. Potrzeby w tym zakresie są ogromne. W latach 1990-2006 wybudowano sieć gazową w m. Stanisławice, Aleksandrówka i Łuczynów, Janików, Janików Folwark, Psary, Brzeźnica, Kociołki, Wólka Tyrzyńska A i B, Samwodzie, Staszów, Kępeczki, Ruda, Śmietanki, Janów, Nowiny oraz doprowadzono gaz do os. Stara Wieś, Głowaczowska II i os. Polesie. Konsultacje przeprowadzone wśród mieszkańców wsi uświadomiły jak duże jest zainteresowanie poborem gazu. Dlatego podjęto rozmowy z PGNiG których celem jest uzgodnienie planów rozwoju sieci oraz określenie możliwości finansowych stron. „Koncepcja programowa rozwoju gazyfikacji Miasta i Gminy Kozienice” opracowana w 1995r. powinna być systematycznie wdrażana do realizacji w najbliższych latach, po uprzednim uaktualnieniu i zatwierdzeniu przez Radę Miejską Kozienice.

5.1.4. Kanalizacja deszczowa

Na terenie miasta realizowana jest budowa sieci kanalizacji deszczowej. Aby zapewnić bezpieczeństwo na drogach należy kontynuować budowę odcinków sieci kanalizacji deszczowej odprowadzającej wody opadowe do podczyszczalni wód deszczowych. Mając na uwadze obowiązujące przepisy z zakresu ochrony środowiska, została opracowana w 2003 roku „Koncepcja odprowadzenia wód opadowych z terenu miasta Kozienice”, która zakłada odprowadzenie wód opadowych do istniejącej, a w pełni nie wykorzystanej podczyszczalni wód deszczowych. Pozwoliłoby to na odciążenie rzeki Zagożdżonki jako dotychczasowego odbiornika ścieków deszczowych. Natomiast odwodnienie ul. Lubelskiej wraz z przyległymi zlewniami przewidziane jest do realizacji z zastosowaniem miejscowych separatorów umożliwiających oczyszczanie ścieków deszczowych.

5.1.5. System ciepłowniczy

Na terenie miasta Kozienice znajduje się kotłownia miejska wraz z sieciami ciepłowniczymi i węzłami cieplnymi. Kotłownia jest zlokalizowana przy ulicy Głowaczowskiej 19 w Kozienicach. Obecnie użytkowanych jest w niej 6 kotłów grzewczych zasilanych węglem, z czego cztery kotły o mocy 5,814 MW każdy i dwa kotły o mocy 11,628 MW każdy. Łączna moc zainstalowana wynosi 46,512 MW. Kotły te stanowią źródło ciepła sieciowego odbieranego przez mieszkańców miasta i gminy Kozienice. Ciepło wytwarzane w tych urządzeniach produkowane jest głównie na cele grzewcze budynków mieszkaniowych,

obiektów użyteczności publicznej oraz, w stosunkowo niewielkim stopniu, na cele przygotowania ciepłej wody użytkowej.

Opracowano plan rozwoju na lata 2008-2013 w zakresie zapotrzebowania na energię ciepłą dla miasta Kozienice, którego głównym celem jest określenie optymalnego zakresu przedsięwzięć w danym horyzoncie czasowym w dziedzinie systemu ciepłowniczego, pozwalającego na zracjonalizowanie prowadzonej działalności.¹⁰ Środkiem do osiągnięcia przyjętego celu będzie poprawa stanu technicznego i funkcjonalnego infrastruktury ciepłowniczej.

Na podstawie przeprowadzonej charakterystyki aktualnego stanu zaopatrzenia w ciepło oraz uwzględniając wnioski z opracowanego „Audytu energetycznego kotłów wodnych wysokotemperaturowych typu WLM-5 i WR-10 wraz z opracowaniem katalogu kierunków modernizacji Ciepłowni w Kozienicach”¹¹, rozpatrzono możliwość realizacji przedsięwzięć w zakresie źródeł ciepła (wymiana pomp, zmiana konstrukcji kotłów, budowa instalacji odsiarczania), w zakresie sieci ciepłowniczej (sukcesywna wymiana istniejących węzłów ciepłowniczych na węzły kompaktowe z wymiennikami płytowymi i pełną automatyką pogodową wraz z monitoringiem, montaż w węzłach ciepłowniczych pomp obiegowych z silnikiem z magnesem trwałym) i węzłów ciepłowniczych oraz podłączenie nowych odbiorców i działania termomodernizacyjne (podłączenie do sieci ciepłowniczej nowego budownictwa mieszkaniowego i innych obiektów, termomodernizacja budynków mieszkalnych i użyteczności publicznej).

5.1.6. Komunikacja

Strategicznym zadaniem jest prowadzenie działań w kierunku poprawy komunikacji z aglomeracją warszawską poprzez poszerzenie drogi nr 79 Kozienice – Warszawa, wybudowanie utwardzonych poboczy oraz położenie nowej nawierzchni. W 2004 roku rozpoczęto procedurę związaną z opracowaniem dokumentacji technicznej z udziałem gminy Kozienice.

Na terenie gminy istnieje sieć dróg: krajowych, wojewódzkich, powiatowych i gminnych. Stan techniczny tych dróg jest niezadowalający. Powoduje to iż nie są one atrakcyjne dla użytkowników. Pobocza dróg krajowych, wojewódzkich i powiatowych są zbyt wąskie i niedostatecznie utwardzone. Nawierzchnie tych dróg są w złym stanie technicznym. Część dróg gminnych nie posiada utwardzenia nawierzchni. Z uwagi na korzystne położenie naszej gminy w podstawowym systemie komunikacyjnym kraju konieczne byłoby podniesienie standardu dróg, ich parametrów technicznych. Pożądana jest budowa ciągu dróg o charakterze ponadlokalnym, stanowiących obwodnicę wokół miasta, które ułatwią komunikację z terenami sąsiednimi. W związku z tym zachodzi konieczność budowy stacji benzynowych i obiektów towarzyszących. Należy również przyjąć bezpieczną organizację ruchu szczególnie w sąsiedztwie dróg krajowych. Są to zadania realizowane ze

¹⁰ Plan Rozwoju na lata 2008-2013 w zakresie zapotrzebowania na energię ciepłą dla miasta Kozienice, zespół autorski P. Kukła, T. Giza „Ekokonsulting”, grudzień 2007

¹¹ Tamże.

środków własnych. Planowana jest również modernizacja dróg gminnych, zarówno na terenie miasta jak i na terenach wiejskich, budowa zespołu parkingów w pobliżu miejsc użyteczności publicznej /centrum miasta/. Należy uwzględnić również budowę dróg do terenów przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową, zgodnie ze zmianami wprowadzonymi do planów zagospodarowania przestrzennego.

Po 1998 r. rozpoczęto modernizację chodników w mieście, co przyczyniło się do likwidacji barier architektonicznych. Ułatwia to osobom niepełnosprawnym poruszanie się na terenie miasta. W kolejnych latach należy kontynuować te działania.

Na terenie gminy realizowana jest koncepcja budowy ścieżek rowerowych, służąca aktywnym formom wypoczynku i rekreacji. Zaproponowany model układu dróg rowerowych może stać się atrakcją, podnieść walory terenu, rozwinąć sieć miejsc obsługi turystyki rowerowej, wzmocnić atuty naszego terenu. System szlaków rowerowych obejmuje ok.80 km tras. Składa się z 2-ch ciągów magistralnych łączących gminę nie tylko z sąsiednimi gminami, ale również z innymi atrakcyjnymi miejscami na Mazowszu.

5.1.7. Oświetlenie uliczne na terenie Gminy Kozienice

W 1999 r. został opracowany projekt modernizacji istniejącego oświetlenia ulicznego pt. „Projekt Techniczny Wymiany Oświetlenia Ulicznego na Sodowe-Energooszczędne Oprawy Oświetleniowe na terenie Gminy Kozienice”. Dotychczas na terenie Gminy Kozienice zrealizowane zostało ~30% zamierzenia. W pierwszej kolejności należałoby zrealizować w/w projekt, co pozwoliłoby z uzyskanych oszczędności finansowych realizację dalszej rozbudowy i uzupełnień oświetlenia ulicznego wg wniosków mieszkańców. Drugi etap obejmuje opracowanie generalnego projektu na rozbudowę (dobudowę) oświetlenia ulicznego, na podstawie złożonych wniosków przez mieszkańców Gminy Kozienice z uwzględnieniem wniosków dotyczących zwartej zabudowy. Wiele wniosków o realizacji dotyczy również dobudowy oświetlenia w miejscach o rozproszonej zabudowie mieszkaniowej. Planowanie przedsięwzięć związanych z oświetleniem ulicznym odbywa się we współpracy z Rejonowym Zakładem Energetycznym, aby uwzględnić również zamierzenia inwestycyjne zakładu. Współpraca ta daje obustronne wymierne korzyści. Opracowano również „Projekt oświetlenia na poszczególne drogi krajowe i powiatowe”. W oparciu o tak opracowaną dokumentację Urząd Miejski występuje o dotacje do właściwych Zarządów dróg przy zapewnieniu minimalnych środków własnych.

5.1.8. Infrastruktura szkolnictwa

Zagospodarowanie terenów szkolnych

W 2001 r. oddano do użytkowania Gimnazjum w Świerżach Górnych wraz z kompleksem boisk przyszkolnych. W latach 2002 – 2007 zrealizowano kompleksy boisk przy PSP Nowa Wieś, PSP Janików i PSP Nr 1 i 3 w Kozienicach, Stanisławice, PSP Wola Chodkowska, Ryczywół, Brzeźnica oraz zmodernizowano w PG w Świerżach Górnych.

Przewiduje się budowę boisk przyszkolnych w pozostałych Publicznych Szkołach Podstawowych i Publicznych Gimnazjach z uwzględnieniem wahań demograficznych. Wiele nawierzchni boisk przyszkolnych będzie o nawierzchniach sztucznych, co zmniejszy koszty utrzymania.

Budowa boisk przyniesie niewymierne aczkolwiek znaczące i odbierane przez wiele lat korzyści społeczne. Odpowiednie warunki do zajęć z kultury fizycznej są tak samo ważne jak wszystkie inne zajęcia z nauczania. Zajęcia prowadzone na boiskach pozwolą w pełni zrealizować program fizycznego rozwoju młodego pokolenia. Aktywność fizyczna, odpowiednia gimnastyka i uprawianie sportu jest ważną profilaktyką w zapobieganiu wielu schorzeń. Dlatego przygotowanie odpowiedniego zaplecza sportowego przy szkole można przyjąć jako jeden z elementów profilaktyki leczniczej dzieci.

W 2008 roku rozpoczęto realizację budowy małych sal gimnastycznych w szkołach wiejskich.

Termomodernizacja budynków szkół i przedszkoli

We wszystkich szkołach zmodernizowane zostały węzły ciepłne. Trwają intensywne prace termomodernizacyjne na budynkach szkół, co pozwoliło na likwidację mostków termicznych. Posunięcia tego rodzaju wydatnie zmniejszą koszty utrzymania obiektów szkolnych. Powyższe działania wpłyną także korzystnie na poprawę jakości środowiska, poprzez zmniejszenie ilości emitowanych zanieczyszczeń. Jednocześnie przyczynią się do poprawy prestiżu terenu oraz zmniejszenie zróżnicowania życia w tym regionie. Zmodernizowane budynki wpłyną na zwiększenie komfortu uczniów.

5.2. Bezpieczeństwo publiczne

Bezpieczeństwo publiczne w wymiarze lokalnym to przede wszystkim dbałość policji powiatowej i innych służb mundurowych o porządek publiczny. To także zabezpieczenie ze strony państwowej, powiatowej straży pożarnej oraz gminnych jednostek ochotniczych straży pożarnej przed skutkami wypadkowych zdarzeń losowych, a także edukacja i inicjatywy społeczne, wspomagane przez samorząd, dotyczące właściwych norm współżycia społecznego oraz promowania bezpiecznych zachowań społecznych.¹²

Potrzeba poczucia bezpieczeństwa publicznego jest bardzo istotną potrzebą społeczną, zapewniającą niezbędny ład społeczny do rozwijania aktywności lokalnej w innych dziedzinach polityki społecznej. Okres transformacji spowodował gwałtowny spadek poczucia bezpieczeństwa publicznego wśród mieszkańców polskich gmin¹³. Obywatele oczekują min. zwiększenia uprawnień policji w wielu dziedzinach i lepszego oraz częstszego z nią kontaktu prewencyjnego, przy czym większość pozytywnie ocenia pracę policji, a jeżeli

¹² T. Śmietanka, *Polityka społeczna gminy jako czynnik rozwoju lokalnego*; materiały z przewodu doktorskiego

¹³ Por. *Bezpieczeństwo w powiatach – prezentacja wyników badań*, Policja – Mazowsze, Warszawa 2003.

chodzi o odczuwane przez nich zagrożenia to dotyczą one przede wszystkim kradzieży oraz napadów i rozbojów.

ROZBUDOWA MONITORINGU

Miasto Kozienice ma wybudowany system monitoringu, posiadający 12 kamer zamontowanych w ramach I etapu. Na bazie zbudowanego monitoringu w miarę potrzeb społecznych istnieje możliwość jego rozbudowy w ulicach Kozienic, prywatnych obiektów i terenów gminnych.

WYPOSAŻENIE JEDNOSTEK OSP

Jednostki OSP działające w KRAJOWYM SYSTEMIE RATOWNICZYM winny być wyposażone w nowoczesny sprzęt. Wzrastająca ilość zdarzeń, w których biorą udział strażacy wymaga sprzętu likwidującego sprawnie i bezpiecznie występujące zagrożenia.

5.3. Ochrona środowiska

Główne kierunki i dalsze działania na rzecz ochrony środowiska:

- segregacja odpadów, odzysk surowców wtórnych i właściwe unieszkodliwianie odpadów
- prowadzenie działań nad ochroną powietrza – montaż w lokalnej komunalnej kotłowni urządzeń do odsiarczania i zmniejszających emisję
- budowa kotłów na paliwa odnawialne umożliwiających m.in. spalanie osadów ściekowych
- budowa sieci preizolowanych
- ochrona wód podziemnych i kopalin
- zagospodarowanie osadów ściekowych
- zwiększenie wpływu związku gmin ziemi kozienickiej na regionalną gospodarkę odpadami.

Powyższe działania ograniczą zanieczyszczenie środowiska naturalnego i przyczynią się do pozyskania surowców wtórnych.

5.4. Tworzenie warunków i klimatu do rozwoju społeczno - gospodarczego

Aktywne wykorzystanie szans rozwojowych wiąże się nierozdzielnie ze stworzeniem warunków i klimatu dla rozwoju społeczno – gospodarczego.

Infrastruktura techniczna odpowiadająca największym standardom europejskim posiada bardzo duże znaczenie. Bardzo ważnym czynnikiem decydującym o rozwoju przedsiębiorczości jest ład przestrzenny. Należy dążyć do wydzielenia terenów pod strefę

ekonomiczną gdzie byłyby lokalizowane tylko firmy i zakłady produkcyjne. Nowelizacja planów zagospodarowania przestrzennego umożliwi wydzielenie tych terenów stwarzając możliwości lokalizacji nowych inwestycji.

Na terenach zainwestowanych, dla których nie ma miejscowych planów realizacji inwestycji jest możliwa po uzyskaniu przez inwestorów decyzji, bądź to o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego lub decyzji o ustaleniu warunków zabudowy. Ustalenie lokalizacji celu publicznego lub warunków zabudowy jest w niektórych przypadkach szybszą procedurą niż opracowanie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

Jednym z ważnych aspektów poprawy warunków inwestowania na terenie gminy są aktualne miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego. Polityka przestrzenna gminy powinna opierać się na studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego. Opracowanie nowego miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego powinno być poprzedzone analizą wniosków złożonych do miejscowych planów oraz oceną czy planowane założenia w nowym planie zagospodarowania przestrzennego nie są sprzeczne z ustaleniami studium. Jeżeli zaistnieją rozbieżności pomiędzy założeniami studium a planowanym zagospodarowaniem należy w pierwszej kolejności aktualizować studium.

Analiza wniosków złożonych do miejscowych planów zagospodarowania, pozwoli na wyciągnięcie właściwych wniosków w kwestii dalszej polityki przestrzennej na terenie Gminy Kozienice. Analiza wniosków umożliwi podjęcie dalszych prac planistycznych związanych z ewentualną aktualizacją studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Kozienice, a w dalszej kolejności przystąpienie do opracowania miejscowych planów zagospodarowania.

Stymulowanie rozwoju gospodarczego Gminy Kozienice nastąpi poprzez:

- przygotowanie terenów pod inwestycje oraz ich promocja w kraju i zagranicą,
- podjęcie starań celem uruchomienia funduszu poręczeń kredytowych dla małych i średnich przedsiębiorstw,
- udostępnienie terenów inwestycyjnych dla firm kooperujących z zakładami z terenu Gminy Kozienice dla lokalizacji ich produkcji na terenie gminy po akcji promocyjnej uzasadniającej te inwestycje,
- kontynuowanie sprawnego wydawania decyzji o Warunkach Zabudowy i Zagospodarowania Terenu – umożliwi to szybszą lokalizację inwestycji. Brak barier biurokratycznych zachęci inwestorów do lokalizacji nowych inwestycji,
- realizacji w praktyce ustawy o pomocy publicznej dla przedsiębiorców,
- cykliczne spotkania przedsiębiorców z władzami gminy celem szybkiego reagowania na postulaty mające usprawnić procesy inwestycyjne,
- wykorzystanie oddziaływania Elektrowni Kozienice S.A. na rozwój Gminy Kozienice zwracając uwagę na:
 - inwestycje związane z ochroną środowiska;

- inwestycje związane z modernizacją mocy wytwórczych;
- inwestycje rozwojowe związane z budową nowego bloku energetycznego,
- aktywną politykę gospodarowania nieruchomościami mienia komunalnego:
 - sprzedaż wolnych działek w drodze przetargu;
 - sprzedaż w drodze bezprzetargowej gruntów nie tworzących samodzielnych działek (dokonano zmian w planie zagospodarowania przestrzennego umożliwiającym jak najkorzystniejsze zagospodarowanie wolnych terenów będących w zasobie gminy, w szczególności dotyczy Osiedla Borki I);
 - dzierżawę na rzecz osób fizycznych i prawnych;
 - aktywną politykę w zakresie gospodarki nieruchomościami niezbędnymi do realizacji zadań własnych gminy;
 - nabywanie gruntów i regulowanie stanu prawnego nieruchomości niezbędnych pod inwestycje realizowane przez gminę oraz realizowane na podstawie wspólnych porozumień z innymi podmiotami;
 - ze względu na długotrwałe procedury związane z pozyskaniem gruntów, wskazane jest z wyprzedzeniem przygotowanie niezbędnej dokumentacji projektowo-technicznej, łącznie z geodezyjną;
 - wykup nieruchomości zaniedbanych w centrum miasta dokonywać tak, aby tworzyć w miarę zwarte kompleksy, żeby tereny te w przyszłości mogły być przez gminę wykorzystane na cele ogólnospołeczne, np. parking, obiekty kulturalne, tereny zieleni, handlu i usług (typu hotelarskiego) lub przeznaczone do sprzedaży pod obiekty użyteczności publicznej. Nadałoby to miastu estetyczny wygląd, a zarazem umożliwiłoby mieszkańcom szybkie załatwienie spraw (kompleksowo, wszystkich spraw – obecnie większość instytucji jest w centrum);
 - zaspokojenie potrzeb społeczności lokalnej w zakresie mieszkalnictwa.
 - renowacje parku miejskiego, dostosowanie obiektu jako miejsca spacerowego i wypoczynku mieszkańców. Dla bezpieczeństwa ludności zapewnić ochronę. Zabezpieczyć odpowiednią ilość parkingów dla obiektów użyteczności publicznej i obiektów sportowych, rekreacyjnych i wypoczynkowych. Parkingi przy obiektach użyteczności publicznej i instytucji administracyjnych i państwowych - jako ogólnodostępne, dotyczy to również dni wolnych od pracy.
 - uregulowanie gospodarki wodno-ściekowej i gospodarki odpadami. W planach zagospodarowania gminy Kozienice przewidzieć tereny pod zakłady produkcji uciążliwej.
 - podjęcie działań w zakresie zagospodarowania terenów:
 - a) wzdłuż rzeki Zagożdżonki po obu stronach
 - w I etapie w granicach miasta

- w II etapie od Hamernii przez grunty Aleksandrówki, Janowa i Kociołek z mostkami łączącymi brzegi tej rzeki.
- b) nadwiślańskich poprzez budowę stanic, pól biwakowych i parkingów
- rozwój indywidualnych terenów rekreacyjnych, poprzez rozwój gospodarstw agroturystycznych oraz dokonanie w planie zagospodarowania zmian poprzez zwiększenie terenów rekreacyjnych: Wola Chodkowska, Łaszówka i okolice, Psary, Staszów, Kępeczki, Kępa Bielańska.
- urządzenie zalewu spełniającego rolę kąpieliska jak również zbiornika retencyjnego przy ujściu rzeki Radomki do Wisły w miejscowości Ryczywół.
- połączenie jeziora kozienickiego z opatkowickim.

5.5. Rozwój edukacji i kultury

Poziom wykształcenia społeczeństwa jest wyznacznikiem stopnia jego rozwoju. Bezpośrednim realizatorem polityki oświatowej są samorzady lokalne, których obowiązkiem jest zapewnienie nowoczesnej bazy i dobrze przygotowanej kadry pedagogicznej. Samorząd Gminy prowadząc przedszkola, szkoły podstawowe i gimnazja dąży do wyposażenia ich w nowoczesne środki dydaktyczne. Jest to zadanie kosztowne i trudne do przeprowadzenia, ze względu na brak środków finansowych. Głównym celem jest przygotowanie uczniów do życia w społeczeństwie informacji, poprzez zapewnienie możliwości korzystania z technologii informacyjnej w uczeniu się i rozwiązywaniu problemów. Przygotowanie do życia w społeczeństwie informacji jest jednym z głównych zadań systemów edukacji Unii Europejskiej.

Ważnym problemem jest wprowadzenie nauki dwóch języków obcych, szczególnie w gimnazjum, ponieważ takie są potrzeby edukacyjne wyrażane przede wszystkim przez rodziców, ale również związane z integracją z Unią Europejską.

Istotnym elementem polityki edukacyjnej będzie zagospodarowywanie czasu wolnego dzieci i młodzieży szkolnej poprzez organizację zajęć pozalekcyjnych w zakresie sportu i rekreacji, jak też i kół zainteresowań. Zajęcia odbywają się na basenie, co służy zarówno rekreacji jak i zdrowiu. Zaspokajając potrzeby edukacyjne dzieci i młodzieży nie należy zapominać o dzieciach mających indywidualne cechy charakterystyczne, zainteresowania, zdolności i specjalne potrzeby w zakresie nauczania. Każde dziecko ma fundamentalne prawo do nauki i należy dać mu szansę osiągnięcia i utrzymania odpowiedniego poziomu wykształcenia zróżnicowanego w zależności od potrzeb. Dzieci posiadające szczególne potrzeby będą uczęszczać do klas integracyjnych w zwykłych szkołach, gdzie będą utrzymywać takie wsparcie, jakiego mogą wymagać w celu zapewnienia skuteczności ich kształcenia. Nauczanie integracyjne jest najskuteczniejszym środkiem budowania solidarności między dziećmi ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi i ich rówieśnikami.

Bez ciągle doskonalących i doksztalających się nauczycieli nie ma dobrej szkoły – miejsca, które uczniom i nauczycielom zapewnia klimat sprzyjający pracy i własnemu rozwojowi.

Jednym z głównych celów polityki oświatowej gminy musi być stworzenie dogodnych warunków organizacyjnych, finansowych w zakresie doskonalenia nauczycieli.

Do realizacji wszystkich celów i potrzeb edukacyjnych niezbędna jest nowoczesna baza szkolna, która musi być w ciągły sposób modernizowana, rozbudowywana i remontowana.

Jednym z podstawowych zadań gminy jest dbałość o materię szkolną. To właśnie samorząd gminny ma zapewnić szkołom i placówkom bezpieczne i higieniczne warunki pracy dla nauczycieli, pracowników nie będących nauczycielami oraz wszystkim uczniom.

Baza szkolna na terenie gminy jest systematycznie remontowana i modernizowana. Ale w tym zakresie jest jeszcze wiele do zrobienia i ten kierunek działań będzie utrzymywany.

Reasumując, najważniejsze kierunki rozwoju oświaty na terenie Gminy Kozenice do realizacji przez samorząd lokalny to:

- Wyrównywanie szans edukacyjnych – kontynuacja tworzenia oddziałów przedszkolnych przy szkołach podstawowych, szczególnie na terenach wiejskich.
- Racjonalizacja sieci szkół i przedszkoli.
- Rozbudowa bazy sportowej przy placówkach oświatowych wg nowoczesnych standardów i wymogów edukacyjno – zdrowotnych.
- Systematyczna modernizacja obiektów szkolnych.
- Rozwój i rozpowszechnianie technik informatycznych i multimedialnych kształceniu uczniów.
- Nauka 2 języków obcych w szkołach podstawowych i gimnazjach.
- Ustawiczne dążenie do doskonalenia kwalifikacji nauczycielskich – utworzenie w Kozenicach punktu doradztwa metodycznego dla nauczycieli.
- Zapobieganie zachowaniom ryzykownym wśród dzieci i młodzieży – profilaktyka wychowawcza, promowanie zdrowego trybu życia.
- Zaspokajanie potrzeb edukacyjnych dzieci niepełnosprawnych poprzez umożliwienie im nauki z rówieśnikami (mniej liczne klasy, podjazdy dla niepełnosprawnych), tworzenie oddziałów integracyjnych.
- Współpraca na rzecz szkoły społeczności lokalnej, zwłaszcza rodziców, dyrektorów, władz publicznych, itp.
- Prowadzenie działań zmierzających do podniesienia świadomości ekologicznej poprzez cykliczne prelekcje w szkołach i ośrodkach kultury (edukacja dzieci i młodzieży) oraz organizację imprez proekologicznych.
- Wdrażanie systemu stypendiów dla najzdolniejszych uczniów.

- Tworzenie warunków do funkcjonowania przy szkołach położonych na terenach wiejskich – Centrów Kultury Na Wsi i świetlic środowiskowych. Szkoły te, będące często jedynymi instytucjami działającymi na wsi, spełniają istotną rolę w rozwoju obszarów wiejskich. Oprócz kształcenia dzieci i młodzieży, placówki te odgrywają ważną rolę w życiu społeczno-gospodarczym. Przejawia się to w działalności kulturalnej, aktywizacji społeczności lokalnej oraz realizacji wielu zadań, często przy współpracy gminy i mieszkańców,
- Stworzenie i funkcjonowanie przy Radzie Miejskiej reprezentacji młodzieży,
- Wykorzystanie partnerskich kontaktów Gminy do zaciśnięcia szkolnych stosunków z zagranicznymi placówkami oświatowymi zwłaszcza poprzez przy organizacji wymianę młodzieży i spotkań naukowo – kulturalnych.
- Opracowanie przy urzędzie Burmistrza programu konkursów i nagród dla lokalnych organizacji i liderów społecznych w celu aktywizacji mieszkańców oraz realizacji ciekawych projektów,
- Podejmowanie działań mających na celu zwiększenie aktywności mieszkańców w działaniach kulturalnych.

Prawidłowe funkcjonowanie oświaty podniesie atrakcyjność gminy oraz pozytywnie wpłynie na lokalny rynek pracy.

Działalność placówek kulturowych prowadzona jest w oparciu o zaplanowane wcześniej cele, zadania i formy przy jednoczesnym uwzględnieniu bieżących potrzeb środowiska. Gmina Kozienice jako aktywny ośrodek kulturotwórczy będzie w dalszym ciągu promować kulturę regionalną celem zwiększenia zainteresowania jej dobrami, głównie tradycją i przeszłością Kozienic i Puszczy Kozienickiej. W dalszym ciągu należy prowadzić edukację kulturalną, gromadzić, chronić, a także upowszechniać dobra kultury. Rozwój kultury spowoduje stworzenie więzi lokalnych oraz pozytywnie wpłynie na wizerunek Kozienic.

Dorobek kulturalny rejonu jest bogaty i ze wszech miar wartościowy, choć czasem nie do końca znany i spopularyzowany. Na tym fundamencie warto budować tożsamość naszego terenu. Niemniej jednak poza troskliwą opieką nad tym dziedzictwem konieczne jest stworzenie warunków do ciągłego rozwoju aktywności kulturalnej, tak by obok chlubnej przeszłości śmiało można było eksponować współczesne dokonania.

5.6. Ochrona zdrowia

W perspektywie rozwoju gminy na ochronę i stan zdrowia mieszkańców wpływać będą przedsięwzięcia z wielu realizowanych inwestycji i działań, w tym przedsięwzięcia z zakresu ochrony środowiska, turystyki i rekreacji.

Gmina Kozienice w dalszym ciągu kształtować będzie zabezpieczenie opieki zdrowotnej na poziomie podstawowym i specjalistyki ambulatoryjnej. Aktywnie poprzez wszelkie działania mające na celu zabezpieczenie wszystkim mieszkańcom łatwego dostępu do lekarzy pierwszego kontaktu i podstawowych poradni specjalistycznych. W zależności od koncepcji ogólnopolskich zadania te realizowane będą poprzez prowadzenie publicznego zakładu opieki zdrowotnej lub wykorzystanie istniejącej bazy lokalowo – sprzętowej w celu monitorowania procesu prywatyzacji świadczeń. W tym drugim przypadku nadrzędnym celem będzie zabezpieczenie odpowiedniego poziomu i zakresu świadczeń.

Poprzez ulgi oraz pomoc finansową w formie dotacji na programy prozdrowotne, aktywnie wpływać będziemy na zabezpieczenie świadczeń w zakresach deficytowych. Naszą szczególną troską objęte będą dzieci i młodzież. Jeżeli istniały będą potrzeby w tym zakresie, zajmujący się medycyną szkolną, profilaktyką i promocją zdrowia otrzymają niezbędne wsparcie również finansowe. Liczymy na rozwój świadczeń rehabilitacyjnych. Również w tym przypadku, jeżeli sytuacja będzie tego wymagała, podjęte zostaną działania wspierające.

Na pomoc samorządową liczyć mogą również działania z zakresu profilaktyki chorób nowotworowych, serca i naczyń. Uczestniczyć będziemy we wszystkich programach profilaktycznych z tego zakresu.

Wykonanie założeń w zakresie ochrony zdrowia zabezpieczone powinno być organizacyjnie przez:

1. Stałe monitorowanie działań w tym zakresie przez Komisję Zdrowia Rady Miejskiej Kozienice.
2. Realizacja pomocy w programach prozdrowotnych i profilaktycznych polegać będzie na dotacjach celowych dla podmiotów wyłonionych w konkursie (przetarg).

Innym stosowanym kierunkiem jest przekazywanie mienia samorządowego na zasadach preferencyjnych na rzecz niepublicznych zakładów opieki zdrowotnej. Preferencje przysługiwać będą jedynie podmiotom utworzonym przez pracowników gminnego SP ZOZ, które zawarły kontrakt o świadczenie usług zdrowotnych z Narodowym Funduszem Zdrowia i polegać mogą na użyczeniu lokalu w początkowej fazie działalności, a następnie stosowaniu relatywnie niskiej stawki czynszu.

Dodatkowo ważna jest możliwość użyczenia sprzętu medycznego służącego bezpośrednio do wykonywania świadczeń medycznych, a będącego obecnie na wyposażeniu SP ZOZ.

Do ważniejszych efektów takiej „prywatyzacji” należą:

- poprawa dostępności i organizacji pracy; rozpoczyna się proces dostosowywania organizacji pracy do oczekiwań pacjentów,
- konkurowanie świadczeniobiorców o pacjenta jakością udzielanych świadczeń,
- satysfakcja pracowników ochrony zdrowia, którzy od dawna sygnalizowali, aspiracje do występowania nie tylko w roli profesjonalnej (lekarza, pielęgniarki, laboranta), ale także w roli organizatora własnej pracy – przedsiębiorcy, nie chcieli porzucać swoich

dotychczasowych miejsc zatrudnienia (co w praktyce oznacza lepiej leczonych pacjentów) i dotychczas nie mieli warunków lokalowych i kapitałowych do działalności gospodarczej na własny rachunek,

- zdecydowana poprawa stanu technicznego i sanitarnego zajmowanych lokali, nowi zarządzający rozpoczynają adaptację i uzupełniają sprzęt.

Jak stąd wynika gmina powinna być kreatorem i reprezentantem interesów zdrowotnych mieszkańców. Może to czynić poprzez monitorowanie stanu zdrowia mieszkańców w formie cyklicznie wydawanego raportu oraz monitorowanie funkcjonowania istniejących w mieście placówek (poprzez badanie opinii publicznej) i stymulowanie wysokiej jakości ich pracy. Ważne jest reprezentowanie interesów mieszkańców w zakresie ochrony zdrowia i informowanie ich o zasadach funkcjonowania systemu opieki zdrowotnej w gminie. Gmina powinna poprzez swoje działania zapewnić odpowiednią sieć placówek na swoim terenie¹⁴.

5.7. Mieszkalnictwo

Rola gminy w kształtowaniu swojej polityki mieszkaniowej odbywa się w dwóch najważniejszych obszarach aktywności: pośrednia – czynny i finansowy udział w przygotowaniu terenów pod budownictwo (plany, uzbrojenie), bezpośrednia – finansowanie bądź współfinansowanie budowy nowej substancji mieszkaniowej oraz utrzymywanie starej. Z uwagi na wielość zadań gmin i brak możliwości ekonomicznych sprostania wszystkim wyzwaniom bardziej pożądana wydaje się być aktywność pośrednia, bowiem w jej wyniku gmina ma większe możliwości stymulowania rozwoju.¹⁵

Tworzenie warunków do zaspokajania potrzeb mieszkaniowych obywateli należy niewątpliwie do zadań własnych gminy. Zakres odpowiedzialności gminy obejmuje zapewnienie lokali socjalnych i zamiennych oraz zaspokojenie potrzeb gospodarstw domowych o niskich dochodach. Zasoby mieszkaniowe tworzą lokale stanowiące własność gminy, komunalnych osób prawnych lub spółek prawa handlowego utworzonych z udziałem gminy (z wyjątkiem TBS-ów) oraz lokale będące w samoistnym posiadaniu tych podmiotów. Zasady gospodarowania mieszkaniowym zasobem gminy oraz kryteria wyboru osób i hierarchie otrzymywania mieszkań określa rada gminy, przy czym duży wpływ na te decyzje powinna mieć kontrola społeczna.

Szczególne znaczenie ma gospodarowanie lokalami socjalnymi. Z ogólnego zasobu mieszkaniowego gmina wydziela część lokali, które zostają przeznaczone na wynajem jako lokale socjalne. Służą one zaspokajaniu potrzeb mieszkaniowych osób ubogich nie posiadających tytułu prawnego do lokalu i uzyskujących dochody nie przekraczające

¹⁴ A. Grzybowski, *Rola samorządu w systemie ochrony zdrowia*, w: *Polityka społeczna samorządu terytorialnego, poradnik praktyczny*, red. A. Grzybowski, Instytut Przedsiębiorczości i Samorządności, Warszawa 2002, s. 32-47.

¹⁵ T. Śmietanka, *Polityka społeczna gminy jako czynnik rozwoju lokalnego*; materiały z przewodu doktorskiego

wysokości określonej w uchwale rady gminy oraz osób eksmitowanych na podstawie orzeczenia sądowego. Lokal socjalny powinien nadawać się do zamieszkania, jednak może mieć obniżony standard. Powierzchnia pokoi przypadająca na jednego członka rodziny nie może być mniejsza niż 5 m².

5.8. Pomoc społeczna

Jedną z placówek gminy jest żłobek, który funkcjonuje od 1974 roku, tj. od czasu największej fazy rozwoju Elektrowni „Kozenice”. Chętnych do umieszczenia wówczas dziecka w żłobku było tak dużo, że dysponując 80 miejscami przyjmowano pod opiekę nawet 125 dzieci. W latach osiemdziesiątych zmniejszała się ilość chętnych, z uwagi na niż demograficzny oraz sytuację społeczną (płatne urlopy wychowawcze). Niemniej potrzeba istnienia tego typu placówki wśród społeczności (szczególnie miasta) nadal była wymagana. W 1991 roku placówka została przekazana władzom samorządowym. Obecnie dysponuje ona 24 miejscami, gdzie wykwalifikowany personel zapewnia najmłodszym fachową opiekę, bezpieczeństwo i prawidłowy rozwój.

Wolną przestrzeń w budynku gdzie znajduje się żłobek, wykorzystano na siedzibę Miejsko Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej oraz Warsztaty Terapii Zajęciowej. Z biegiem czasu zwiększenie zakresu działania MGOPS oraz sprawdzona potrzeba prowadzenia i rozwoju Warsztatów Terapii Zajęciowej spowodowała dotkliwy brak wolnych powierzchni. W ostatnim czasie wzrosło również zapotrzebowanie na wolne miejsca w żłobku. Wychodząc naprzeciw potrzebą najmłodszych i ich rodziców opracowano PT budowy żłobka. Realizacja obiektu przyczyni się do powstania w pełni nowoczesnej placówki oświatowej dla najmłodszych.

5.9. Rozwój bazy sportowej i zaplecza służącego rekreacji i turystyce, mające wpływ na strategiczny rozwój Gminy Kozenice

Czas wolny racjonalnie przeznaczają się na odpoczynek, działalność społeczną o charakterze dobrowolnym i bezinteresownym, rozwój zainteresowań i uzdolnień. Kultura, sport i rekreacja najściślej koresponduje ze stylem życia jednostki. Uzasadnione jest, aby kulturę duchową i umysłową łączyć z kulturą fizyczną (sport i rekreacja), bowiem tylko będąc między sobą we właściwych proporcjach, stanowić mogą o prawidłowym rozwoju człowieka, rodziny, wspólnot lokalnych i narodów.

Jak więc wynika z tego uzasadnienia, poziom lokalny, gminny, jest bardzo istotnym miejscem zaspokajania zbiorowych potrzeb mieszkańców w tych trzech wzajemnie się uzupełniających dziedzinach. Jednak w politykach szczegółowych, m.in. kulturalnej, organizowania wolnego czasu, wypoczynku i sportu,

Stwarzanie warunków w Gminie Kozienice do uprawiania sportu, rekreacji i turystyki jest istotnym czynnikiem podnoszenia zdrowotności społeczeństwa.

Aby zaspokoić i pobudzić nowe potrzeby w zakresie kultury fizycznej i turystyki należy w najbliższych latach:

- zmodernizować bazę sportowo – rekreacyjną,
- zapewnić niezbędną infrastrukturę techniczną dla miejscowości przewidzianych do rozwoju agroturystyki. Przeprowadzić szkolenia dla potencjalnych osób zainteresowanych w prowadzeniu gospodarstw agroturystycznych – ODR Kozienice,
- wykorzystać piętrzenia wody na rzece Zagożdżonce do celów turystyki kajakowej:
 1. Od km 15 + 150 (jaz Stara Wieś) do 15 + 450 t. j. na długości 300 m w obrębie zbiornika;
 2. Od km 15 + 900 (jaz Hamernia) do 18+ 600 t. J. długości 1700 m w tym zbiornik i koryto rzeki o szerokości około 6.0 m do pierwszego stopnia w Kociołkach;
- dokonać remontu mostu w Kajzerówce w porozumieniu z Gminą Pionki i Lasami Państwowymi.
- dokonać spiętrzenia na rzece Brzeźniczce do 1,2 m w Rudzie, wykorzystując istniejący jaz, pozwoli to uzyskać zalew o pow. 0,5 ha
- dokonać połączenia rzeki Zagożdżonki z Jeziorem Opatkowickim i Kozienickim do celów turystyki kajakowej
- zmodernizować halę sportową
- dokonać budowy baz noclegowo –żywniowych
- dokonać budowy sali widowiskowo-kinowej
- dokonać budowy boisk i sal gimnastycznych
- podjąć starania w celu przekształcenia terenów rolniczych na rekreacyjno – turystyczne w m. Łaszówka
- zagospodarowanie terenów rekreacyjnych w Woli Chodkowskiej
- w miarę rozwoju agroturystyki i zapotrzebowania rozważyć możliwość wybudowania pola golfowego
- kontynuacja zagospodarowania parku wokół pałacu
- reaktywować połączenie wodne Wisłą pomiędzy Kozienicami, a Kazimierzem Dolnym oraz zaadaptować szkołę i otoczenie w Staszowie na potrzeby przystani
- prowadzić punkt informacji turystycznej.

5.10. Innowacyjność

Innowacyjność, czyli wprowadzenie czegoś nowego, uważana jest za jeden z najważniejszych elementów wpływających na konkurencyjność gospodarki. Mimo, iż przez ostatnie lata wśród polskich przedsiębiorców wzrosła potrzeba wykorzystywania innowacyjnych rozwiązań, to jednak nie odnajduje to odzwierciedlenia w podejmowanych przez nich działaniach. Poziom innowacyjności polskiej gospodarki wykazuje bardzo duże dysproporcje w porównaniu z krajami wysoko rozwiniętymi. Przyczyny takiego stanu rzeczy są liczne i nie sposób je wszystkie wymienić. Do najważniejszych zaliczyć jednak można opóźnienia naszej gospodarki na przestrzeni kilkudziesięciu lat oraz brak dostatecznej wiedzy wśród przedsiębiorców.

Mając na uwadze główne założenia Strategii Lizbońskiej oraz analizę potrzeb polskiej gospodarki w Programie Operacyjnym Innowacyjna Gospodarka zdefiniowano następujący cel główny: „Rozwój polskiej gospodarki w oparciu o innowacyjne przedsiębiorstwa” Przedsiębiorstwem innowacyjnym jest takie przedsiębiorstwo, w którym w przyjętym okresie obserwacji dokonano innowacji, czyli wprowadzono pewną nowość do praktyki w odniesieniu do produktu, procesu, marketingu lub organizacji. Zgodnie z powyższą definicją, nie jest przedsiębiorstwem innowacyjnym takie przedsiębiorstwo, które dysponuje pewną wysoką technologią i sprzedaje ją innym przedsiębiorstwom, ale nie rozwija jej. Osiągnięcie głównego celu realizowane będzie poprzez inwestycje w: badania i rozwój nowoczesnych technologii, innowacyjne przedsięwzięcia oraz dyfuzję innowacji.

Mając na uwadze powyższe zagadnienia polscy przedsiębiorcy już teraz powinni dostosować potrzeby inwestycyjne w swoich strategiach rozwojowych, tak aby dostępne dla nich fundusze wykorzystać w najbardziej efektywny sposób. Gmina będzie wspierała działania i potrzeby proinnowacyjne przedsiębiorstw w celu rozwoju i polepszenia gospodarki regionu.

Z przeprowadzonych badań dotyczących potencjału innowacyjnego w powiecie kozienickim, wynika, że w przebadanych urzędach gmin nie funkcjonuje odrębna komórka/wydział do spraw innowacyjności.¹⁶ Gmina będzie dążyła do utworzenia komórki ds. innowacyjności oraz będzie podejmowała działania na rzecz innowacyjności.

W gminie korzystano z Funduszy Strukturalnych głównie z Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego (ZPORR) oraz Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS). Do planowanych przedsięwzięć w latach 2007-2013 należy min. Modernizacja i budowa dróg, budowa sieci wodno – kanalizacyjnych, modernizacja ciepłowni.

¹⁶ Zbadanie potencjału innowacyjnego subregionu radomskiego, raport z badań, etap I Diagnoza, pod redakcją Katarzyny Głabickiej i Janusza Kalotki, Politechnika Radomska im. Kazimierza Pułaskiego. Projekt współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Działania 2.6.Regionalne Strategie Innowacyjne i transfer wiedzy Priorytetu 2 Wzmocnienie rozwoju zasobów ludzkich w regionie ZPORR

W zakresie promocji gminy podejmowane są przedsięwzięcia o charakterze kulturalno – rekreacyjnym oraz uczestnictwo w targach, przygotowanie ofert inwestycyjnych.

5.11. Promocja Gminy Kozienice

Promocja Gminy Kozienice będzie oparta przede wszystkim na wyjątkowości atutów lokalnych, w tym wybitnych walorów przyrodniczych i kulturowych, a także dobrze rozwiniętej bazie sportowo – rekreacyjnej. Wykorzystanie tych atutów wymaga jednak rozbudowanych kontaktów z krajowymi i zagranicznymi partnerami gospodarczymi oraz centrami kultury. Promocja gminy będzie celową i systematyczną działalnością wymagającą kształtowania i popularyzowania wizerunku Kozienic w kraju i za granicą jako przyjaznego i otwartego ośrodka, tak aby stały się one rozpoznawalne wśród innych atrakcyjnych ośrodków Polski. Aby osiągnąć ten cel należy:

- systematycznie dbać o estetykę miasta,
- utrzymać kontakty z prasą, radiem i telewizją w celu regularnego przekazywania wiedzy o walorach i możliwościach rekreacyjno – wypoczynkowych Gminy Kozienice,
- organizować imprezy sportowo – rekreacyjne o charakterze ogólnopolskim i międzynarodowym,
- uaktualniać ofertę inwestycyjną gminy i brać udział w targach inwestycyjnych,
- aktualizować strony internetowe zamieszczając w nich oferty inwestycyjne, walory turystyczno – wypoczynkowe miasta i gminy, imprezy i wydarzenia kulturalne,
- przybliżać pozytywny wizerunek miasta wśród mieszkańców poprzez prezentację w mediach lokalnych, regionalnych i ogólnopolskich,
- wznawiać nakład foldera prezentującego Gminę Kozienice, jak również miejscowości na terenie powiatu kozienickiego. Aktualizować oferty inwestycyjne, informacje o gospodarstwach agroturystycznych, informacje o możliwościach rekreacyjno – wypoczynkowych rejonu,
- oznakować zabytki na terenie miasta,
- podjąć starania mające na celu stworzenie galerii z pracownią malarską i „Ogrodu Sztuki” przy Domu Kultury
- promować kulturę regionalną na forum ogólnopolskim,
- wykorzystać kontakty partnerskie z Gminą Związkową Göllheim oraz Związkiem Miast i Gmin Nadrenii Palatynatu z siedzibą w Moguncji w celu promowania Gminy Kozienice w Unii Europejskiej,
- rozwijać kontakty z miastem Chuguiv na Ukrainie, Medilaborce na Słowacji.

6. FINANSOWANIE GMINY i PARTYCYPACJA ZEWNĘTRZNA W REALIZACJI ZADAŃ OKREŚLONYCH W STRATEGII

6.1. Źródła finansowania

Niedopracowane systemowe rozwiązania prawne dotyczące zasad finansowania gmin stwarzają pewne trudności w ustaleniu szczegółowego harmonogramu finansowania zadań określonych w strategii rozwoju.

Finansowanie rozwoju Gminy Kozenice w niewielkim stopniu zależy od samorządu. Gmina Kozenice ma ograniczone narzędzia do bezpośredniego wspierania podmiotów gospodarczych jednak poprzez kształtowanie przestrzeni, rozwój infrastruktury, rozwój zasobów ludzkich oraz zapewnienie bezpieczeństwa w sferze społecznej tworzy warunki do rozwoju gospodarczego, przyciągania inwestorów i pobudzania przedsiębiorczości mieszkańców. Utrzymanie wysokiego tempa rozwoju przy ograniczonych wolnych środkach budżetowych wymaga stosowania montażu finansowego opartego na partnerstwie publiczno-prawnym i publiczno-publicznym wspieranego stosowaniem zasad finansowania wydatków majątkowych ułatwiających pozyskanie środków bezzwrotnych i środków z funduszy celowych.

Przewidziane źródła finansowania działań zgodnych z celami strategii to:

- środki własne samorządu;
- środki z budżetu centralnego;
- środki spółek komunalnych i innych partnerów przedsięwzięcia;
- środki funduszy krajowych;
- środki strukturalne Unii Europejskiej;
- środki z funduszy celowych np. PFRON itp.
- granty finansowe innych krajów;
- kredyty, pożyczki, obligacje.

Najważniejsze zasady budżetowego finansowania wydatków majątkowych to:

- wydatki majątkowe są finansowane w pierwszej kolejności ze środków bezzwrotnych,
- finansowanie wydatków majątkowych ze środków zwrotnych następuje w pierwszej kolejności z pożyczek, kredytów preferencyjnych oraz dotacji inwestycyjnych,
- przychody z prywatyzacji majątku służą finansowaniu wydatków majątkowych.

Najważniejsze kierunki podejmowanych działań to:

- powiększenie nadwyżki operacyjnej budżetu w wyniku racjonalizacji wydatków bieżących,
- pozyskiwanie środków bezzwrotnych.

Możliwość zaciągania dodatkowych zewnętrznych zwrotnych środków w postaci pożyczek i kredytów zaistnieje pod warunkiem umorzenia części istniejących pożyczek wykorzystanych na realizację zadań proekologicznych – oraz uzyskania wolnych środków budżetowych – z tytułu wzrostu dochodów i racjonalizacji kosztów stałych i wydatków bieżących.

Maksymalne granice zadłużenia związanego z finansowaniem rozwoju gminy uzależnione będą od poziomu wolnych środków własnych, bieżących kosztów obsługi istniejących zobowiązań, stanu zastawów i poręczeń itp. środków pozyskanych w ramach partnerstwa publiczno – prywatnego, publiczno - publicznego oraz zdolności do pozyskania środków w ramach funduszy pomocowych i strukturalnych.

6.2. Wsparcie realizacji

Możliwości zewnętrznego wsparcia finansowego zależeć będą od następujących czynników:

- wielkości środków przeznaczonych przez budżet państwa,
- wielkość środków przeznaczonych przez Unię Europejską na wsparcie rozwoju społecznego-gospodarczego w Polsce,
- zasad podziału środków unijnych pomiędzy poszczególne województwa w ramach Narodowego Planu Rozwoju 2007-2013,
- grantów z krajów wysoko rozwiniętych i pożyczki Banku Światowego,
- potencjału absorpcyjnego poszczególnych organizacji społecznych i instytucji,
- zdolności przygotowanie i realizacji konkretnych projektów dla Gminy Kozienice,
- budowy partnerstwa podmiotów uczestniczących w unijnych programach i procesie wdrażania strategii,
- rezerwy w budżecie Gminy środków na promocję i przygotowanie projektów rozwojowych.

6.3. Środki pomocowe Unii Europejskiej i innych krajów

W Unii Europejskiej pomoc stosowana jest w formie polityk strukturalnych. Polska jako członek Unii Europejskiej korzystać z możliwości wspierania wysiłku lokalnych władz samorządowych na rzecz rozwoju. Pozyskanie i skuteczne zarządzanie środkami Unii Europejskiej wymaga:

- dokładnej orientacji w problemach i potrzebach gospodarczo-społecznych gminy czy regionu,

- współpracy pomiędzy jednostkami samorządu terytorialnego różnych szczebli oraz współpracy pomiędzy samorządem lokalnym a instytucjami i organizacjami pozarządowymi, samorządem gospodarczym i środowiskami naukowymi (partnerstwo),
- systematycznego śledzenia ogłaszanych w programach Unii Europejskiej warunków dla poszczególnych projektów,
- umiejętności przygotowania projektów, wypełniania wniosków podlegających procedurom unijnym,
- umiejętności celowego wykorzystania środków budżetu lokalnego,
- umiejętności skutecznego argumentowania i przekonania w procesie zwracania się o pomoc finansową,
- włączenie realizacji projektów pomocowych w całość działań władz gminy, powiatu czy organizacji pozarządowych z terenu miasta.

Zagrożeniem dla pełnego wykorzystania środków pomocowych UE i grantów może być niedostatek środków budżetu gminy na montaż finansowy. Kluczowe znaczenie będzie miała zdolność gminy do generowania, planowania i prowadzenia projektów w ramach współpracy z UE oraz realizacji inicjatyw i inwestycji, spełniających unijne kryteria celowości i efektywności.

6.4. Pozyskiwanie akceptacji społecznej dla zadań i projektów strategicznych

Dotychczasowe inwestowanie gminy w infrastrukturę społeczną jest uzasadnione, bo znajduje bezpośrednie potwierdzenie w opiniach mieszkańców. Zarazem na tej podstawie w oparciu o analizy dotyczące wykorzystania zasobów gminy można postawić tezę, że gminie na obecnym etapie rozwoju nie grozi przeinwestowanie. Władze Gminy będą dążyły do:

- Ścisłej współpracy z sektorem pozarządowym – organizacjami społecznymi (zlecenie usług publicznych, partnerstwo w realizacji zadań i pozyskiwaniu środków zewnętrznych),
- Ścisłej współpracy z sektorem gospodarczym (przedsięwzięcia publiczno-prywatne, lepsze uzbrojenie terenów inwestycyjnych, wspólna promocja samorządu i przedsiębiorców, monitorowanie potrzeb lokalnych pracodawców, generowanie nowych miejsc pracy),
- Spotkań publicznych z mieszkańcami gminy lub ich przedstawicielami np. stowarzyszeniami samorządowymi, grupami zawodowymi i wiekowymi itp. – przekazywanie obiektywnej informacji mieszkańcom oraz pozyskiwanie informacji zwrotnej (pomysły, sugestie mieszkańców, monitorowanie potrzeb społecznych mieszkańców gminy i przybywających gości);
- Systematycznego zamieszczania informacji w mediach (lokalnych, regionalnych, internecie) o podejmowanych zadaniach strategicznych –

przygotowywanie notatek prasowych z realizowanych zadań, organizacja imprezy o charakterze lokalnym i ponadlokalnym.

Atutem gmin jest wysoki stopień deklarowania przez mieszkańców aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym swojej gminy, barierą natomiast, że nie ma to jeszcze istotnego przełożenia na stowarzyszeniowe kontakty społeczne mieszkańców i ich kontakty z władzami gminy mające na celu wpływanie na sprawy gminy na podstawie badań mieszkańców.

Organ stanowiący prawo miejscowe, czyli rada gminy odgrywa ważną rolę w oddziaływaniu na rozwój gminy. Osiągnięcie konsensusu w kluczowych sprawach dla gminy jest często najważniejsze. Radni gmin subregionu radomskiego generalnie coraz bardziej rozumieją, że główną przesłanką istnienia samodzielnej gminy są i powinny być jej uwarunkowania ekonomiczne (także w aspekcie wykorzystania czynników zewnętrznych (środki na inwestycje, oferta nowoczesnych odpłatnych usług publicznych, itp.).¹⁷

7. SYSTEM MONITOROWANIA, WDRAŻANIA I AKTUALIZACJI STRATEGII

Monitorowanie jest procesem, który ma na celu analizowanie stanu zaawansowania projektu i jego zgodności z postawionymi celami. Istotą monitorowania jest wyciąganie wniosków z tego, co zostało i nie zostało zrobione. Jest nią także modyfikowanie dalszych poczynań w taki sposób, aby osiągnąć zakładany cel w przyszłości. Istotnym elementem monitorowania jest wypracowanie technik zbierania informacji oraz opracowanie odpowiednich wskaźników, które będą odzwierciedlały efektywność prowadzonych działań.

Monitorowanie wdrażania Strategii oraz jej poszczególnych elementów dokonywać będzie Zespół ds. Rozwoju Lokalnego i Pozyskiwania Funduszy Inwestycyjnych. Celem takiej analizy jest zapewnienie zgodności realizacji projektów i Programu z wcześniej zatwierdzonymi założeniami i celami.

Każdą strategię powinna charakteryzować jedna główna cecha – elastyczność na etapie jej wdrażania. Oznacza to, że cele i zadania zawarte w strategii powinny być stale monitorowane i weryfikowane w zależności od szybko zmieniającego się otoczenia zewnętrznego, jak również zasobów gminy i potrzeb jej mieszkańców. Jest to podstawowy element procesu wdrażania planu strategicznego.

Wprawdzie strategia jest dokumentem „żywym” i wprowadzanie zmian w jej zapisach jest nie tylko możliwe – w niektórych sytuacjach wręcz konieczne, to jednak należy pamiętać, że zmiany te nie powinny dotyczyć zasadniczych kierunków strategii. Najczęściej, ze względu na zmieniające się uwarunkowania zarówno wewnątrz gminy, jak i w jej otoczeniu, modyfikacjom poddajemy zapisy w części operacyjnej strategii. W czasie weryfikacji mogą

¹⁷ T. Śmietanka, *Polityka społeczna gminy jako czynnik rozwoju lokalnego*; materiały z przewodu doktorskiego

powstawać zupełnie nowe cele szczegółowe i projekty dotyczące tych aspektów życia w gminie, których w dniu dzisiejszym uczestnicy nie byli w stanie przewidzieć.

Pamiętać jednak należy o konsekwentnym dążeniu do poprawy lokalnej jakości życia mieszkańców zawartych w celu nadrzędnym oraz w celach szczegółowych, te bowiem elementy strategii zmianom i modyfikacjom nie powinny być poddawane.

Bezpośrednio po uchwaleniu dokumentu należy spopularyzować wśród mieszkańców, co powinno ułatwić dalsze prace i pozyskanie społecznych partnerów. Szczególnie ważne wydaje się zapoznanie ze strategią ludności wiejskiej, której udział w realizacji wielu zadań jest nieodzowny (np. rozbudowa infrastruktury technicznej, tworzenie produktów regionalnych, rozwój agroturystyki, rozwój handlu bezpośredniego płodami rolnymi, wyrównywanie szans edukacyjnych itp.).

Należy przystąpić do opracowywania konkretnych projektów działań, tak by w razie pojawienia się potencjalnych źródeł finansowania mieć w posiadaniu pewną liczbę projektów już zaawansowanych. Jest to praktyka powszechnie stosowana w krajach UE, gdzie pozyskiwanie środków w drodze konkursu wniosków jest praktyką codzienną.

Należy zapewnić wsparcie dla inicjatyw zgodnych ze strategią. Jest to szczególnie ważne w środowisku wiejskim cechującym się niższym poziomem wykształcenia i aktywności ekonomicznej ludności.

W celu spowolnienia odpływu pieniądza przy wydatkowaniu środków budżetowych należy pomagać i udzielać pierwszeństwa firmom lokalnym¹⁸. Przywileje te powinny się jednak mieścić w ramach dopuszczanych przepisami regulującymi zasady gospodarki pieniędzmi publicznymi. Zasady na jakich udzielano by wspomnianych preferencji (np. ulg podatkowych za tworzenie nowych miejsc pracy) powinny być przejrzyste i akceptowalne przez społeczność lokalną (niedopuszczenie do podejrzeń o korupcję). Z badań wynika, że mieszkańcy oczekują większej niż dotychczas współpracy lokalnego biznesu z gminą.¹⁹

W celu zwiększenia efektywności gospodarki „zasobami ludzkimi” należy wypracować zasady gospodarki kadrami. Jest to niezwykle ważne w obliczu nasilającego się zjawiska określanego w strategii województwa mazowieckiego mianem „wypłukiwania czynników wytwórczych”. Polega ono na ucieczce najzdolniejszych i najlepiej przygotowanych ludzi z terenów wiejskich i małych miasteczek do dających większe perspektywy dużych ośrodków. Osłabia ono w sposób znaczący potencjał rozwojowy tak zwanych „obszarów pozametropolitalnych”. Przeciwdziałanie temu zjawisku może polegać jedynie na prowadzeniu aktywnej polityki kadrowej i zaoferowaniu niezbędnym specjalistom preferencyjnych warunków zatrudnienia, płacy i zamieszkania. Ze względów społecznych jest to zadanie trudne.

Należy uczynić wszystko, aby zapewnić ciągłość, a nie kadencyjność realizacji zadań publicznych i aby przyjęta strategia w tej realizacji była pomocna.

¹⁸ Chodzi o lokowanie zamówień publicznych lub elementy polityki podatkowej.

¹⁹ T. Śmietanka, *Polityka społeczna gminy jako czynnik rozwoju lokalnego*; materiały z przewodu doktorskiego

8. UWARUNKOWANIA REALIZACJI STRATEGII ROZWOJU GMINY KOZIENICE

Rola władz samorządowych w realizacji strategii rozwoju wynika z powierzonego im mandatu przez obywateli. Uwarunkowania realizacyjne Strategii Rozwoju Gminy Kozienice będą uzależnione od stopnia zaawansowania władz lokalnych jak również podmiotów gospodarczych, organizacji społecznych i gospodarczych.

Głównymi podmiotami realizującymi strategię będzie Burmistrz Gminy i Rada Miejska Gminy Kozienice. Posiadały one będą do dyspozycji instrumenty bezpośredniego i pośredniego oddziaływania takie jak: finansowe wspieranie określonych przedsięwzięć, sporządzanie planów zagospodarowania przestrzennego czy inspirowanie działań niezależnych podmiotów gospodarczych.

Ważnym czynnikiem decydującym o realizacji strategii rozwoju będzie rola społeczności lokalnej. Ich identyfikacja z regionem oraz integracja wokół misji i celów strategii będzie jednym z podstawowych warunków gwarantujących jej realizację. Dla niektórych działań strategicznych niezbędne będzie wsparcie z budżetu województwa kształtującego politykę regionalną. Bardzo ważnym zadaniem będzie likwidacja zagrożenia regresem cywilizacyjnym na terenach wiejskich.

Bazowanie w Strategii Rozwoju Gminy Kozienice na celach i priorytetach Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego umożliwi wsparcie z budżetu województwa.

Niewątpliwie ważnym uwarunkowaniem realizacyjnym jest możliwość skorzystania ze środków pomocowych oraz funduszy strukturalnych Unii Europejskiej.

„Strategia Rozwoju Gminy Kozienice na lata 2008-2020” jest dokumentem otwartym i będzie aktualizowana wraz z ewentualnymi zmianami najważniejszych trendów społecznych i gospodarczych, ale także na podstawie okresowo prowadzonych ocen efektów wdrażania strategii. Główne cele strategiczne nie powinny być przez gminy zmieniane, natomiast nie rzadziej, niż co cztery lata, należy dokonać aktualizacji celów szczegółowych i formułowanych w oparciu o nie planów inwestycji w infrastrukturę społeczną oraz planów rozwoju usług społecznych.

Jak na wstępie zaznaczono, w rozwoju społecznym ważne są subiektywne wskaźniki jakościowe. Stąd też gmina powinna monitorować realizację strategii na podstawie opinii mieszkańców mając świadomość często dużych odległości czasowych i ogromnej złożoności procesu pomiędzy nakładami i osiąganymi rezultatami, np. w podniesieniu jakości kształcenia, czy profilaktyce zdrowotnej poprzez kulturę fizyczną.

BURMISTRZ GMINY

Tomasz Śmietanka

**PRZEWODNICZĄCY
RADY MIEJSKIEJ**

Mariusz Prawda